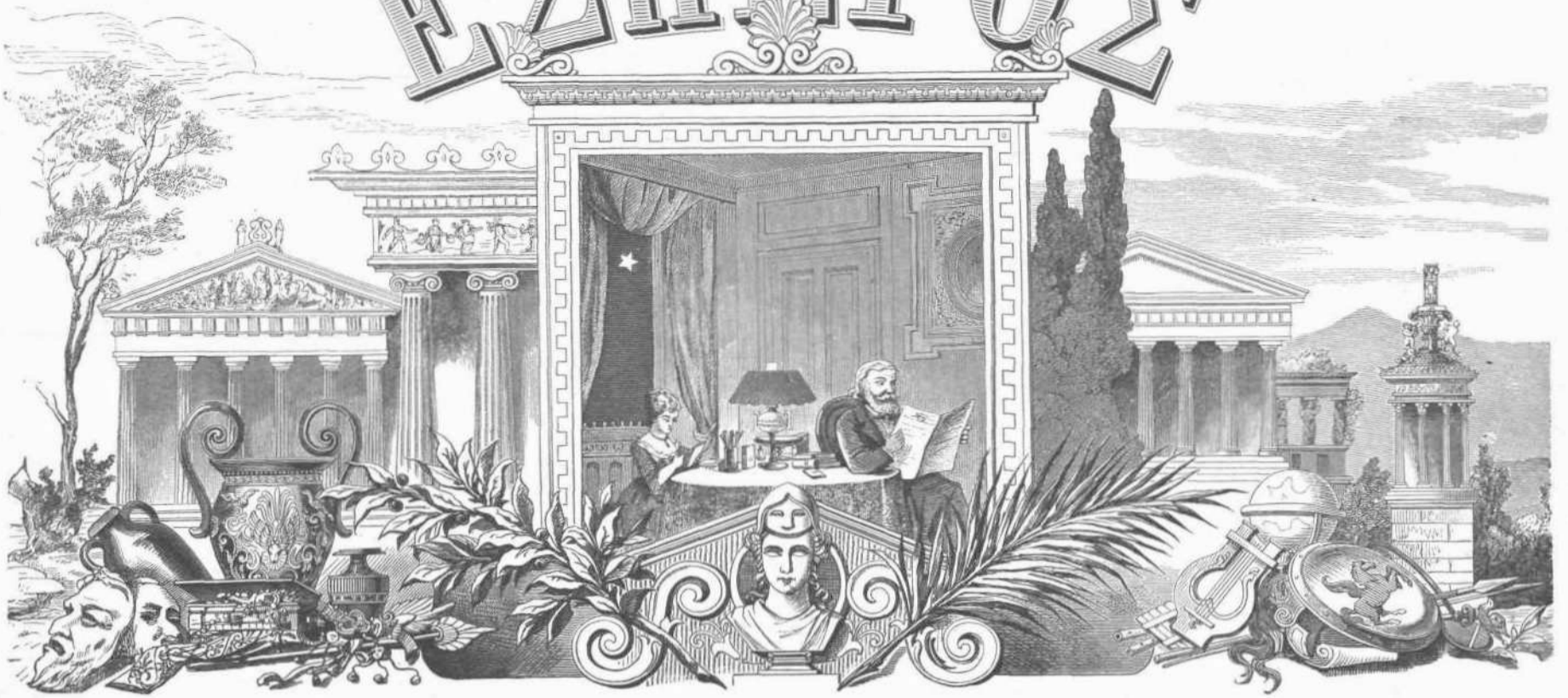

ΕΣΠΕΡΟΣ

Ἔτος Α΄.

Εκδίδεται
τῆ 1/18 καὶ 15/27.
ἐκάστου μηνός.

Ἐν ΛΕΙΨΙΑΙ τῆ 15|27 Σεπτεμβρίου 1881

Τιμὴ ἑτησία
προπληρωμένη
εἰς χρόνον.

Φράγκ. 40.
Μάρκ. 32.
Ρούβλ. 16.

Ἄρ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ὠραῖαι τοποθεσίαι ἐν Ἑλλάδι. Ἡ Νέδα, ποταμὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ. — Ἀναπόκρισις ἐξ Ἀθηνῶν. — Αἱ νέαι ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις. — Ὁ πρόεδρος τῶν ἠρωμένων τῆς Ἀμερικῆς πολιτικῶν Ἰάκωβος Α. Γάρφιλντ. — Τὸ Ἀντόχορον (ἕνα προηγούμενον τεύχος). — Γνωμικά. — Περὶ Μακροβιωτικῆς (συνέχεια καὶ τέλος). — Ποίησις. — Ἐδονάρδος Ἰωάννης Τρελάωνης. — Βουλγαρία. Ἡ Σοφίλια. Τὸ στενὸν τῆς Βράκας. Ἡ σέλλογὴ τῶν ὁδῶν. — Μῦθος. — Βεζαντιναὶ εἰκόνες. Ἀνδρόνικος Κομνηνός (συνέχεια). — Πολιτικὴ ἐπιθεώρησις. — Νεκρολογία. — Διάφορα.

ΕΙΚΟΝΕΣ.

Ἡ Νέδα, ποταμὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ. — Ἐδονάρδος Ἰωάννης Τρελάωνης. — Ἰάκωβος Α. Γάρφιλντ. — Ἡ ὄχθη πόλις Σοφίλια. — Τὸ στενὸν τῆς Βράκας. — Σαρκοφάγος Ῥαμσὴ Β'. — Τὸ ἄγαλμα Ῥαμσὴ Β', ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βουλάκ. — Λάραξ καὶ μομία τοῦ βασιλέως Ἀμόσιδος. — Τὸ μέρος, ἐνθα ἐγένοντο ἐν Αἰγύπτῳ αἱ τελευταῖαι ἀνακαλύψεις. — Σέλλογὴ ὁδῶν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Κοζακλίκ.

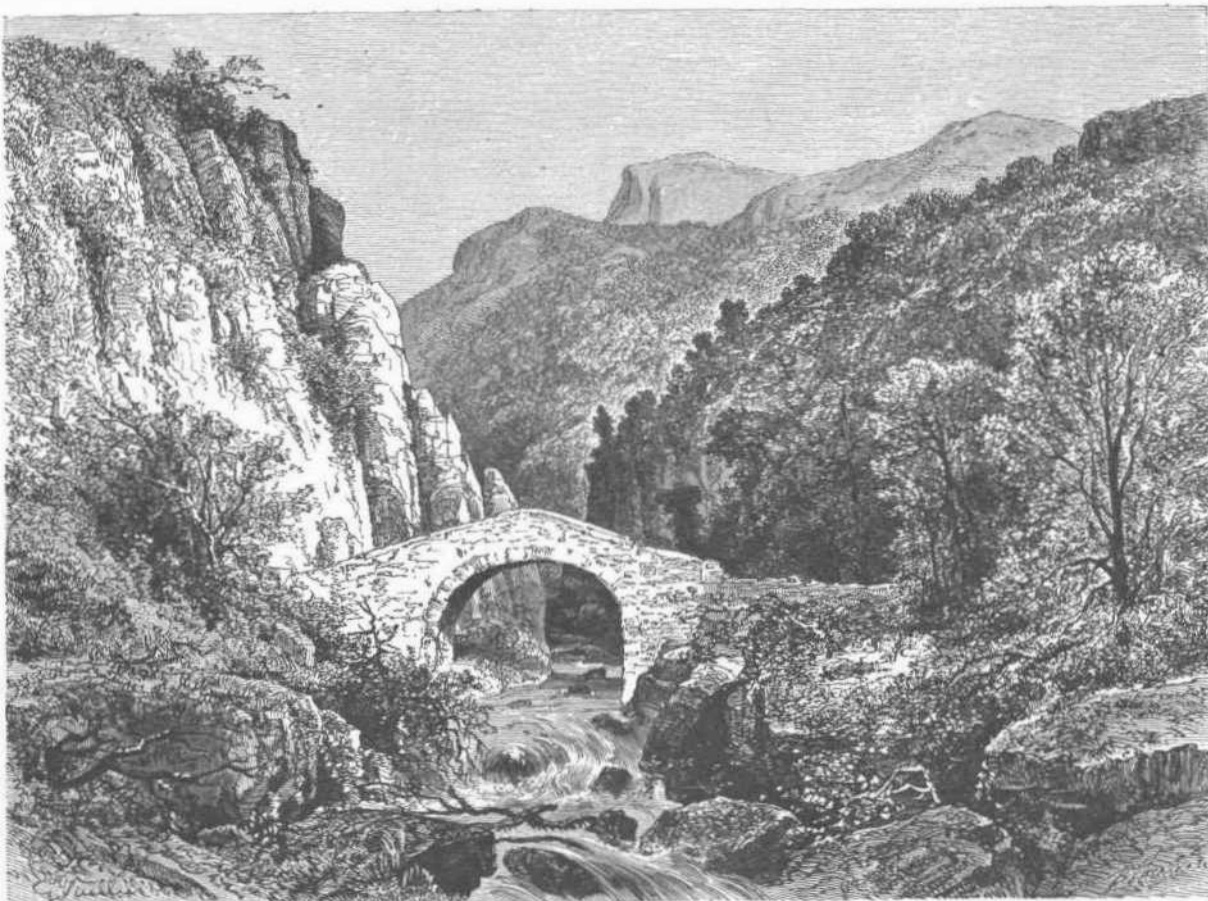
ΩΡΑΙΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

(μετὰ εἰκόνας.)

Ἡ ΝΕΔΑ, ΠΟΤΑΜΟΣ ΕΝ ΑΡΚΑΔΙΑΙ.

Ἡ Ἀρκαδία, ἡ τόσον γραφικὴ ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος, ἡ τόσον πλουσία εἰς θέσεις ῥωμαντικὰς, περιβρέχεται καὶ ὑπὸ ῥυάκων καὶ ποταμῶν, οἷτινες διὰ τῶν χαρισιστάτων αὐτῶν ἐλιγμῶν καθωραΐζουσιν ἔτι μᾶλλον τὴν χώραν.

Εἰς τῶν ποταμῶν τούτων εἶνα καὶ ἡ Νέδα, ἥτις ἔχουσα τὰς πηγὰς αὐτῆς ἐν τῷ Κεραυσίῳ ἄρει ῥέει πλησίον τῆς πόλεως Φιγαλίας. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ ποταμὸς οὗτος διεπλέετο ὑπὸ μικρῶν πλοιαρίων, ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὰς καμπὰς καὶ περιστροφὰς αὐτοῦ. Ἡ σωζομένη σήμερον γέφυρα, ἣν παριστᾷ ἡ ἡμετέρα

Ἡ ΝΕΔΑ, ΠΟΤΑΜΟΣ ΕΝ ΑΡΚΑΔΙΑΙ.

εἰκὼν, εἶναι ἔργον τῶν τουρκικῶν χρόνων, ἀρκούντως δὲ στερεῶς κατεσκευασμένη καὶ οὐσιωδῶς τὴν συγκοινωνίαν τῶν μερῶν ἐκείνων διευκολύνουσα. Ἐν καιρῷ χειμῶνος καὶ κυρίως ἐν ἔτεσι πολυουμβρίας ἡ Νέδα ἔχει ὀρμητικὸν τὸ ρεῦμα, ὑπερπηδᾷ ἐνίοτε τὰς ὄχθας αὐτῆς καὶ κατακλύζει τὰ ταπεινότερα μέρη.

Τὸ ὕδωρ τῆς εἶναι διαυγέστατον καὶ εὐχάριστον εἰς τὴν πόσιν. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περιπυῶρας ἀπὸ τῆς γεφύρας ταύτης ἡ Νέδα δέχεται τὸν μικρότερον ποταμὸν Λύμακα, ὅστις κατὰ τὸν Ὅμηρον ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἐκ τοῦ ὅτι παύσαντός ποτε ἐν Ἑλλάδι δεινοῦ λοιμοῦ οἱ κάτοικοι ἐρρίψαν τὰ μολύσματα τῆς νόσου εἰς τὸν ποταμὸν, ὅπως δι' αὐτοῦ

διοχετευθῶσι μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτοι μὲ ἄλλους λόγους μετεχειρί-

σθγαν τόν ποταμόν ως άγετον τών άκαθαρσιών και μολυσματικων υδατων. Τίς οϊδε άν και τότε δέν εϋρον θακτιήρια, ή σχιζομοκίχτας εις τὰ πόσιμα αυτών υδατα;

Έν τή θέσει, καθ' ήν οι δύο ούτοι ποταμοι ένοούνται ευρίσκετο άλλοτε ναός τής Εϋρονόμης, άρχαίος πολυ και σεβαστός. Περι δέ τόν ναόν τούτον υπήρχε πυκνόν δάσος κυπαρίσσων. Κατά τήν μυθολογίαν ή Εϋρονόμη ήτο θυγάτηρ του Ήκεανού, ως και ο Όμηρος μαρτυρεί. Απόδειξις τής καταγωγής τής ήτο και το άγαλμά τής έν τῷ ναῷ, το όποϊόν παρίστα τήν Εϋρονόμη, έχουσαν το μέν άνω μέρος του σώματος γυναικός, το δέ κάτω μέρος ιχθύος.

Σήμερον ούτε ναός πλέον ύπάρχει, ούτε άγαλμα, ούτε δάσος κυπαρίσσων· μένει μόνον ή ανάμνησις τών άρχαίων παραδόσεων και ή ωραία φύσις, ή άναλλοίωτος και άθάνατος!

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ.

Τῆ 30/11 Σεπτεμβρίου 1881.

Το κυριώτατον ζήτημα του τελευταίου δεκαπενθήμερου υπήρξε το τής υγιείας και το τής καθαριότητος τής πόλεως. Και ή μὲν ύφισταμένη επιδημία ύμολογεΐται ότι υπέστη ύψειν σπουδαίαν, ή δέ πόλις διετηρήθη πως καθαριωτέρα, έσπευσε δέ κατά το ένδόν και ή δημοσία και ή ιδιωτική φιλανθρωπία προς περίθαλψιν τών άσθενούντων άτόρων και πρόχειρον θελήσαν τών κακώς έχόντων. Η δέ κυριωτέρα πρόοδος τών τελευταίων ήμερῶν εινε ή δουείσα εις τόν περι τής επιδημίας λόγον επιστημονικωτέρα χροιά. Η υπό του δήμου καταστάσα έπιτροπεία προς εξέτασιν τών υδατων εξέδωκε μίαν μὲν πρόχειρον άπόφασιν, προκληθείσα υπό του καθηγητου τής Ιατρικής κ. Κ. Δηλιγιάννη, πρσθεδόντος ότι ή τυφική επιδημία μεταδίδεται δια του υδατος, έν φ άνευδρεν, ως λέγει, μικροσκοπικά θακτιήρια, έδημοσίευσεν έπειτα μακροτέραν έκθεσιν, έν η άποφαιεται ότι δέν ευρίσκαται έν τοις υδασιν ο τυφικός ύς. Και άλλαι δ' έκθέσεις και γνωματεύσεις έδημοσιεύθησαν. Καίτοι δέ δυστυχώς αι πλείσταί των έκθέσεων δέν ήσαν άπηλλαγμένοι άμοιβαίων άντεγκλήσεων και πάθους και όρμής ήρχισε σκορπισόμενον φως τι επί τήν θλιβεράν νόσον και τās αίτίας αυτής. Άλλ' ή συζήτησις δέν πρέπει να παύση, αι έρευνηαι δέον να επιταθώσιν, ουχι δέ να έκλιπώσι, και να μελετηθῆ το ζήτημα τών υγιεινών δρων τής πόλεως τών Αθηνών καθόλου υπό ευρύτεραν έννοιαν. Διότι φοδούμεθα μη έπερχομένων τών φθινοπωρινών δρσίων λησμονήσωμεν έν τῷ συνήθει άφικρόφ του ήμετέρου χαρακτήρος τα θερινά κακά.

Ο δήμαρχος ήμῶν, όστις έν τῇ θυέλλῃ τής πρώτης έπ' έσχάτων κατ' αύτου κατακραυγής άπεφάσισε ναποβάλλη τόν τίτλον του υδραυλικού, δν έπιδεικνύων άνήλθε πρό διετίας εις τήν δημαρχικήν έξουσίαν, και έσκέφη να προτείνη εις το δημοτικόν συμβούλιον τήν πρόκλησιν ειδικού υδραυλικού έν του έξωτερικου προς εξέτασιν του άττικου λεκανοπεδίου, μεταβαλῶν, ως φαίνεται, γνώμη η εξαγοραζόμενος τόν καιρόν, ένδιατρίβει τα νυν περι σκέψεις διοχετεύσεως υδατων έκ του μαραθωνικου πεδίου. Η άρχαια πηγή Μακαρία, ήν γνωρίζουσιν ήμιν οι Ηρακλειδαί του Εϋριπίδου, άκούεται και πάλιν πεζότατα, έπ' ευκαιρίαν δήλα δη του κοιλιακού τύφου. Ίδωμεν άν και ταύτα εινε σκέψεις έμβριθής η μόνον πρόχειρα τεχνάσματα προς εξαπάτησιν τών πολλών διφώντων.

Η χώρα ήν κατοικούμεν εινε άληθώς ούτω συνδεδεμένη μετά τών αναμνήσεων τής αρχαιότητος, διασχίζεται ούτω πυκνώς υπό τών κλασικών όνομάτων, έν αυτῇ διασταυρούται ούτω περιερίως το νέον μετά του άρχαίου, ώστε ανά έκαστον βήμα ήμεις οι νεώτεροι προσκρούομεν εις άρχαίον λίθον η άπαντῶμεν άρχαίον όνομα. Έντεϋθεν πάν δημόσιον έργον έν Ελλάδι συνδέεται άναποσπάτως μετά τής αναπολήσεως η άνευρέσεως άρχαίου τινός μνημείου,

παραδόσεως τινος άρχαίας. Τούτο συνέθη έπ' έσχάτων και έν Κορινθῷ, ένθα αι μελέται προς τομήν του ισθμου προϋχώρησαν ικανώς. Απεδείχθη δέ δια τών δοκιμαστικῶν φρεάτων, άτινα έφθασαν εις βάθος μέτρων πενήντα, ότι ή άρίστη γραμμῃ προς χάραξιν τής διώρυγος εινε ή ευθεία, ήτις εινε ή αυτῃ καθ' ήν και επί Νέρωνος έγέμετο άρχῃ του έργου. Κατά τās γενομένας λοιπόν άνασκαφάς εύρέθη μεγίστη δεξαμενή, άριστα διατηρουμένη, χρησιμεύουσα καθ' ά φαίνεται, προς διημέρευσιν τών έργατων ούτινες έπελήφθησαν τής σκαφῆς επί του Ρωμαίου έκείνου αυτοκράτορος.

Και έπειδή περι άρχαιοτήτων ο λόγος, επιτρέψατέ μοι να μεταδιβάσω τόν άναγνώστην από Κορινθῷ εις Μέγαρα και έκείθεν δι' Αθηνῶν εις Μήλον. Ένωῶ ότι τα πηδῆματα ταυτα έχουσι πως τύπον μεταναστεύσεως, άλλ' εινε, υποθέτω, συγκεκριμένα κατ' αυτάς εις τοὺς Αθηναίους ήμῶς, ούτινες ταυτας τās ήμέρας εἴμεθα συνειθισμένοι εις τήν θέαν μετοικήσεων· μη λησμονείτε ότι ευρισκόμεθα εις τās παραμονάς τής πρώτης Σεπτεμβρίου, καθ' ήν ο ξένος περιηγητῆς ο έπισκεπτόμενος τās Αθήνας δύναται να νομίσῃ ευχερῶς ότι οι κάτοικοι τής πόλεως ταυτης ζωσι σχεδόν θιον νομάδα. Άλλ' άρχομαι από τών Μεγάρων. Πρό δεκαπενθμερίας περίπου μεγάλη ζωηρότης και δραστηριότης κατέκλυσαν τās μεγαρικās άκτάς· ή χωροφυλακή άφείσα τα όπλα ένεδύθη τόν δόλον. Κατεδιώκετο άγαλμα Αρτέμιδος κεκρυμμένον υπό τινος χωρικού. Μετά πολλά άνεκαλύφθη. Η χωροφυλακή έγαυρίασεν, ο τύπος συνεκινήθη, άλλ' ως έτεροκίνητος η μάλλον έπαθεν ότι οι έν άλύσει κρατούντες άλλήλων τās χείρας και συνδεόμενοι μετά μηχανῆς ηλεκτρικής. Το άγαλμα κατασχεθὲν μετηνέχθη εις Αθήνας, ήχθη πρό του ύπουργικου συμβουλίου, όπερ, ως λέγουσιν αι κακαί γλώσσαι, έπ' ίσῃς συνεκινήθη επί τῷ κάλλει και τῇ ευτεχνία του άγάλματος· τέλος εξέτέθη έν τῷ κατά τα Πατήσια Μουσειῷ. Δέν έχρειάσθη όμως πολυ έν' άποδείχθῆ υποβουλμαίον γέννημα τών καθ' ήμῶς ήμερῶν, έργον μαθητου τινος του γλύπτου Φιλιπότη, κατασκευασθὲν κατά κακήν αντίγραφῆν του προτύπου του διδασκαλου, όπερ νυν εινε έκτεθειμένον έν τῷ Μουσειῷ παρά το άρχαίον δῆθεν άγαλμα του Μεγαρέως άγρότου. Και το μὲν πρότυπον παριστᾷ Αρτεμιν, καλήν κακήν, το δέ αντίγραφον εινε άναμφις άδελία Αρτέμιδος και Αμαζόνος.

Και πάλιν άλλο άνάλογον γεγονός. Όλόκληρος ή Μήλος και αυτῇ ή Σύρος συνεκινήθησαν επί τῇ μελετωμένη άρπαγῇ περιφανούς άγάλματος άναλόγου προς τήν μηλίαν Αφροδίτην του Λούθρου. Καταδιώξεις, περιπολαιο, πάταγος, άβηρα έφημεριδων, εκχώμια! Το άγαλμα έρχεται εις τās Αθήνας και ευρίσκαται δν έργον τών φραγκικών χρόνων, εινε δέ σύμπλεγμα παριστων τών Αδάμ και τήν Εδαν. Αν ο Γαλάτης ΒUCHON, όστις έλθων εις τήν Ελλάδα έζήτηει πάση μηχανῇ να επιθέσῃ τήν σφραγίδα του φραγκισμού εις όσα πλείω ήδύνατο οικοδομήματα και έργα τής γλυπτικής, έζη τώρα θάνεκραύγαζε μέγα χαίρων επί τῷ εύρηματι. Και ήμιν δέ διαφέρει. Τίς οϊδε ποίον μέγαρον Φράγκου ύπατριδου τής Μήλου εκόσμη. Όσον γνωρίζω, εινε το πρώτον εύρεθὲν έν Ελλάδι όλόγλυφον άγαλμα τών φραγκικών χρόνων. Δέν εινε λοιπόν άξιον περιφρονήσεως το εύρημα, άλλά μόνον παρίσταται ένταυθα ή ευκαιρία να κακισθῆ ή περι τα άρχαιολογικά άμάθεια του τύπου και ή άδιαφορία τών έπιτετραμμένων τήν τών άρχαιοτήτων φύλαξιν και διακόσμησιν.

Άλλοτε έγραφα 'Υμιν περι έλληνικου θεάτρου. Τās ήμέρας ταυτας ή πόλις παρέστη θεατῆς αξιολόγου και εκτάκτου διδασκαλίας. Παρεπιδημῶν ένταυθα ο κ. Νικόλαος Λεκατοῦς, ύποκριτῆς 'Οθακήσιος, όστις διέμεινεν έν Αγγλία μακρά έτη και διεκρίθη ηδη επ' άγγλικῶν θεάτρων, έδίδαξε πρό τών Αθηναίων έν τῷ θεάτρῳ τών 'Ολυμπίων τόν Αμλέτον άγγλιστι μετά του θιάσου του κ. Ταβουλάρη, διδάσκοντος έλληνιστί. Οι παραστάντες εις το θεμα άπεκόμισαν τās άριστας τών έντυπώσεων, αναγνωρίσαντες 'Ελληνα ύποκριτην άριστον, δυνάμενον πιθανῶς να θέσῃ φαινήν κρηπίδα του μέλλοντος έθνικου θεάτρου. Μη δυνῆεις να παραστῶ εις

τῆν πρώτην διδασκαλίαν θα γράψω 'Υμιν περι αυτου δια μακρῶν άμα ως έμφανισθῆ και πάλιν επί τής σκηνῆς.

Λυποῦμαι ότι σφραγίζω τήν σημερινήν έπιστολήν με λίθον μαύρον, άγγέλλων τόν θάνατον έπιφανούς πολιτου, του Γερασίμου Ζωχιου, όστις άπέθανε φέρων τόν βαθμόν πλοιάρχου του βασιλικου ναυτικου. Ώς πολιτευόμενος, καθηγητῆς, συγγραφεὺς και δημοσιογράφος άνήκεν εις τήν υγιᾶ μερίδα, εις ήν οφείλονται τα όλίγα άγαθά του τύπου. Ητο άνῆρ του παλαιου κόμματος, ευθὺς τομεὺς τής αληθείας, υπό τήν χάριτα του λόγου κρύπτων βάθος διανοίας και καλόπτων δια βόδων αυτοφωῶν του πολιτικου ήμῶν θιου τās άκάνθας.

Καλλίας.

ΑΙ ΝΕΑΙ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

(μετά δύο εικόνων, όρα σελ. 153.)

Πρό τινων έβδομάδων είδησις διαδοθείσα άστραπηδῶν εις τα πέρατα τής οικουμένης περι σπουδαίας άρχαιολογικής ανακάλυψις έν Αιγύπτῳ, συνεκίνησε τόν επιστημονικόν κόσμον. Άμα τῷ άκούσματοι ή διεϋθύνσις του Έσπερου έσπευσε να κάμη τα άναγκαία διαβήματα, όπως επιτόχη πιστάς τινας εικόνας τών εύρημάτων και του μέρους, έν φ έγέμετο ή ανακάλυψις, και σήμεραν άσμένως παρουσιάζει τοις άναγνώσταις τās εικόνας ταυτας, δημοσιεύει δέ ταυτοχρόνως και τήν περιγραφῆν η μάλλον έκθεσιν του τās άνασκαφάς επιτηρήσαντος λογίου άρχαιολόγου κυριου Αιμιλίου BRUGSCH.

Ότε τῇ 2 παρ. 'Ιουλίου, λέγει ο BRUGSCH, έγκατέλιπα τήν πόλιν Σιούτ, τόν κυριώτερον σταθμόν έν τῇ άνω Αιγύπτῳ του δις τής έβδομάδος εις Ασσουάν πλέοντος άτμοπλοίου του Νεΐλου, δέν ήδυνάμην να φαντασθῶ ότι όλίγαί μόνον στιγμαί μ' έχώριζον από σημείο έν τῷ θίῳ μου, όπερ όλίγοις μόνον δεδοται ανθρώποις να ίδωσι και οὐ ή ανάμνησις θέλει μένει ζωηρά έν έμοι μέχρι θαυτάτου γῆρατος.

Ευρισκόμην υπό τήν έντόπωσιν μεγάλης θαρυθυμίας, ότε καθήμενος έν τῷ άτμοπλοίῳ υπό τās καυστικās του ήλιου τής Αιγύπτου άκτίνας, παρητήρον τα θολά του Νεΐλου κύματα, όστις βαθὺς εις το μέρος τουτο έρῆβε μετ' όνηρηās θραδύτητος. Ητο ακριβῶς έν έτος, άφ' οτου ειχον άπολέσει τήν φιλιτάτην μητέρα χωρις να δυνῆθ῵ ύστάτην φοράν να προσθλέψω εις τοὺς άγαπητοὺς έκείνους και γλυκείς οφθαλμούς, ούτινες ειχον κλεισθῆ δια παντός.

Τῇ 4 'Ιουλίου έφθασα εις Λουξῶρ, όπως ηδη τήν έπιούσαν κάμω έναρξιν τής έρεύνης τών ανακαλυφθέντων άρχαίων. Πῶς και ποτε άνεκαλύφθη το υπό τών Αράβων με τόν πέπλον τής μυστικότητος κεκαλυμμένον μέρος, τουτο δέν ένδιαφέρει ειμη μόνον τόν γνωρίζοντα κατά βάθος τήν Αίγυπτον και τήν κατάστασιν τής χώρας ταυτης· τοις πολλοις άρκεί να αναφέρω ότι αι πρό έννέα ηδη έτων έν θῆβαις πουλούμεναι μικραί, μάλλον η ήττον πολυτιμοι, αρχαιότητες, έδιδον νύξιν περι ύπάρξεως μεγαλου τινός βασιλικου τάφου η μάλλον ειπεῖν νεκροπόλεως, ης θμως ή θέσις δέν ήτο δυνατόν να εύρεθῆ. Κατά τήν μηνί Απριλίῳ τρ. έτους μετά του κυριου MASPERO, του νέου διευθυντου του έν Βουλάχ αιγυπτιακου μουσειου, και διαδόχου του Μαριέττη, επιχειρηθείσαν περιοδείαν, καταρωσάμεν να ευρωμεν τόν γνωρίζοντα τήν θέσιν του κεκρυμμένου τάφου, χωρις όμως να μάθωμέν τι περαιτέρω. Μόλις δύο μήνας μετά ταυτα έγέμετο ή ανακάλυψις.

Ο περιηγητῆς γνωρίζει ηδη το έρείπιον, το φέρων τήν νεαν όνομασίαν Δερ-ελ-θαχρί, το κείμενον πλησίον τών θηβῶν και επί τής άριστερης του Νεΐλου όχθης. Το έρείπιον τουτο προσερείδεται άμέσως επί του άποτόμου όρους, του χωρίζοντος αυτῶ από τών βασιλικῶν τάφων και σχηματίζοντος ούτω το θριον του άρχαίου υπό τής βασιλίσσης Χατακού (τῆς 18ης δυναστείας) άνεγερθέντος μεγαλοπρεπούς ναου. Το όρος τουτο έκτείνεται εις διεϋθύνσιν νοτιοδυτικῆν μέχρι τών έρειπίων του Μεδενέ-χαβου. Εις από-

στασιν 150 περίπου μέτρων από του Δερ-ελ-θαχρί, και σχεδόν ύπισθεν τής υπό πολλῶν τάφων κατεχομένης ύπωρείας του Γουρνά, στενή φυσική άτραπὸς άγει προς μικράν, έξήκοντα μέτρα άνωθεν τής θηβαϊκής πεδιάδος κειμένην και έντελῶς υπό τών έξεχόντων θράχων κεκαλυμμένην φάραγγα. Ένταυθα ήτο το μέρος, όθεν έπρόκειτο ν' άρχίσω τās έρέυνας μου. Ειχον εις τήν διαθέσιν μου 300 έργάτας και έργαλειά τινα προς εξέτασιν του φρεάτος, όπερ ειχε βάθος 46 ποδῶν. Στριζόμενος επί σχοινίου ήρχισα τήν ύπόγειον ύδοιορίαν μου. Το φρέαρ, τετράγωνον, πλάτος έχον μέτρ. 1,88 ήτο άτέχνως και παρά τοὺς κανόνας έντός του θράχου λελαξευμένον· έφαινετο δέ ότι ή όλη έργασία ειχε γείνει επιπολαιώς και κατεσπευσμένως. Εις το βάθος του φρεάτος υπήρχεν εισόδος, πλάτος μὲν έχουσα μέτρ. 1,57 ύψος δέ 0,94 και άγρουσα κατ' ευθείαν εις στοάν μήκους οκτώ μέτρων. Ο άνῆρ, ο επί δύο και έπέκεινα χιλιετηρίδας κελεισμένος, ήτο τόσον θαρῶς και μεμολυσμένος, ώστε μόλις άντειχεν ή λυχρία μου. Ημην ήναγκασμένος να έξεταζῶ μάλλον δια τής άφῆς η δια τής όράσεως τα πρό τών ποδῶν μου κείμενα. Όλη η στοά ήτο πλήρης λαρνάκων, κιβώτιων, άγαλματιῶν και ποικίλων αντικειμένων. Διατρέξας ούτω τα οκτώ μέτρα, ένόμισα ότι έφθασα εις το τέλος τής στοάς, ότε άίφνης άνεκαλύψα ότι ή στοά διηυθύνετο προς τα δεξιὰ βορειοανατολικῶς, και τουτο, ως άπεδείχθη κατόπιν, εις άπόστασιν έξήκοντα βλων μέτρων. Και τής δευτέρας ταυτης στοάς το έδαφος ήτο πλήρες νεκρικῶν λαρνάκων και άρχαιότητων διαφόρων. Η έκπληξις μου ήτο τοιαυτή, ώστε δέν ήξευρα άν ήμην έξυπνος η άν βτι, έβλεπον ήτο όνειρον άπατηλόν. Έκάθησα επί σαρκοφάγου, επί του καλύμματος του όποίου βλέπω καθαρώς το όνομα του βασιλέως Σέτιδος Α'. του πατρός του Ραμσή Β', άμφοτέρων άνηκόντων εις τήν 19ην δυναστείαν. Όλίγα θήματα άπωτέρω έντός άλλης φυλίνης λάρνακος, τās χείρας έσταυρωμένας επί του στήθους έχον, έκειτο το λείψανον του μεγαλου Σεσόστριδος. Και όσω προϋχώρουν τόσω πλουσιώτερος έγέμετο ο θησαυρός. Έδῶ ο Αμένοφις Α'. έκεί ο Αμοσις, οι τρεις Θουθῳμοι, η βασίλισσα Ααμηνοφέρτ-αρι, η βασίλισσα Ααχ-χοτέπ, μόμιαί όλαι καλῶς διατηρούμεναι· το βλον 36 σαρκοφάγοι, άνήκοντες εις βασιλεῖς, εις τās συζύγους των, εις βασιλοπάιδας και ήγεμονιάς.

Επί δύο βλας ώρας έμεινα έν τῇ ύπογειῳ στοᾷ μόνον όπως ρίψω βλέμμα επί τών πρό τών ποδῶν μου κειμένων κειμηλίων. Άμα άνελθῶν έσπευσα να προθῶ εις άνέλκυσιν τών σαρκοφάγων, έργον κοπιώδες εις άκρον και μάλιστα έν έποχῇ τοιούτου καύσωνος. Μετά τέσσαρας ήμέρας άπαντες οι άρχαίοι ούτοι Φαραῶ ήσαν τοποθετημένοι έν μέρει άσφαλεί παρά τās θῆδας, όθεν κατόπιν το άτμόπλοιον ήμῶν μετέφερεν αυτοὺς εις το Μουσειον. Ουδέποτε θεθαίως ο ιερὸς ποταμὸς μετέφερε φορτίον μεγαλειότερον και ευγενέστερον.

Αι αίθουσαι του μουσειου έν Βουλάχ εινα πολυ μικραί όπως χωρήσωσι τοὺς ανακαλυφθέντας θησαυροὺς, και δέον να γείνωσιν έπισκευαί και επεκτάσεις. Η καταγραφῆ και κατάταξις βλων τών πολυτίμων τουτων αντικειμένων απαιτεῖ πολὺν τόν χρόνον· επί του παρόντος αριθμούντες το εύρημα, έχομεν· τέσσαρας μὲν Παπύρους, έπτά δέ μομίας βασιλέων, έπτά έπίσης βασιλισσῶν· πληθος δέ μομιῶν βασιλοπαίδων και άλλων μελῶν τών βασιλικῶν οικογενειῶν.

Έκτός δέ τουτων εύρέθη μεγάλη σκηνῆ έξ έρουρου, πρασίνου, κιτρίνου και λευκου δέρματος προς διακόσμησιν τάφου ήγεμονιδος τινός. Προς τουτοις 3700 άγαλμάτια 'Οσίριδος, 15 μεγάλαι φενακάι τών τελετῶν, 46 ξύλινα κιβώτια μετά έπιγραφῶν, περιέχοντα άναθήματα, 4 όρειχάλκινα άγγεία δια τās θυσίας, μέγας ξυλινος πίναξ με κείμενα ιερατικά, και πλήθος άπειρον μικροτέρων αντικειμένων.

Αι μόμιαι εισὶ σχεδόν όλαι άριστης διατηρήσεως· παρά τισιν η περιτόλιξις φαίνεται λαθοῦσα χωράν μόλις χθές. Πάντα τα πτώματα εινα κεκαλυμμένα υπό στεφάνων άνθέων, ών τα ποικίλα χρώματα διατηροῦνται θαυμασίως. Ότε πρό έτων ο Βελζόνης

ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΩΤΙΚΗΣ.

(Συνέχεια και τέλος.)

Ας εισέλθωμεν ἄρα εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα καὶ ἅς συμβουλευθώμεν τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ ἧς δυνάμεθα νὰ συλλέξωμεν παραδείγματα, συντελούσθαι πολὺ εἰς λύσιν τοῦ περὶ μακροβιωτικῆς ζητήματος ἡμῶν. Θέλουμεν δὲ ἐκθέσει τὰ μᾶλλον παράδοξα παραδείγματα τῆς μεγαλειότητος ἡλικίας ἀνθρώπων, ἐξ ὧν θέλομεν ἰδεῖν ὑπὸ ποῖον κλίμα, ὑπὸ ποίας εὐνοϊκᾶς περιστάσεις, ὑπὸ ποῖον ἐπαγγελμα, ὑπὸ ποίας διανοητικᾶς καὶ σωματικᾶς διαθέσεως ὁ ἀνθρώπος ἐφθασεν εἰς τὸ θαυμάσιον γῆρας.

Συνήθως πιστεύεται ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ κόσμου οἱ ἄνθρωποι εἶχον ἀνάστημα γιγάντειον, δυνάμεις ἀπίστευτους καὶ καταπληκτικὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς· οὕτω π. χ. ἐλέγγοτο ὅτι ὁ προπάτωρ ἡμῶν Ἀδὰμ εἶχεν ἀνάστημα 900 πῆγξων καὶ ἡλικίαν 1000 ἐτῶν. Ἄλλ' ἡ ὑπερβηρική καὶ θαύμασι κριτικὴ τῶν φυσιολόγων καὶ γεωλόγων ἀπέδειξεν ὅτι τὰ νομιζόμενα ἀνθρώπινα δαστά γιγάντων δὲν ἦσαν ἄλλο ἢ ὁστὰ μαμούθων καὶ ἄλλων προκατακλισμαίων ζώων. Θεολογοὶ δὲ λόγιοι μᾶς διεσάφισαν ὅτι ἡ χρονολογία τῶν παναρχαίων ἐπεὶ χρόνων δὲν συνάδει πρὸς τὴν σημερινήν· ἀπέδειξαν δὲ σαφῶς ὅτι τὰ ἔτη μέχρις Ἀβραὰμ συνίσταντο ἐκ τριῶν μηνῶν καὶ σήμερον ἀπαντῶμεν ἔθνη ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τὰ ὅποια ὑπολογίζουσι τὸ ἔτος ἐκ τριῶν μηνῶν. Ἄλλως μᾶς εἶνε ὅπως ἀνεξήγητον διατὶ μετὰ τὸν κατακλισμαὸν ἢ διάρκειαν τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων ἐπαισθητῶς νὰ συμκρυνθῆ. Ἐπίσης μᾶς εἶναι ἀκατάληπτον διατὶ οἱ πατριάρχαι ἐνομφερόντο ἐν ἡλικίᾳ 70 ἢ καὶ 100 ἐτῶν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν νεωτέρων θεολόγων τοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 20^{ον} καὶ 30^{ον} ἔτος, τὴν ἀμαίαν δὴλ. πρὸς γάμον ἡλικίαν. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον καὶ τὰ 900 ἔτη τοῦ Μαθουάλα γίνονται 160 ἢ 180, ἡλικία, ἧς καὶ σήμερον ἴσως, ἐξαιρετικῶς ἀπαντᾶται (!). Ὁ μεγαλόβυλος εὐλαβὴς Ἀβραὰμ ἔζησεν 155 ἔτη, ὑπερ δὲν εἶνε διόλου ἀπίθανον, ἐάν μάλιστα λάθωμεν ὅτι ἔβην τὴν ἀπλότητα τῶν ἠθῶν καὶ τροφῶν, τὸν νομαδικὸν, γεωργικὸν, φυσικὸν βίον τῶν πατριάρχων. Ὁ δὲ φιλόσοφος υἱὸς τοῦ Ἰσαὰκ ἔζησεν 160 ἔτη· καὶ ἡ μόνη γυνὴ, ἧς τὴν ζωὴν γινώσκωμεν, (διότι φαίνεται ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τῶν γυναικῶν ἢ ἡλικία ἦτο μυστήριον) ἡ Σάρα, ἔζησεν 120 ἔτη. Ὁ μεγαλεπὶθόλος πολεμικὸς Δαβὶδ ἐφθασεν τὸ 115^{ον} ἔτος, καὶ ὅμως μετὰ πόνου τῆς ψυχῆς του ἀνακράζει· "ἢ ζωὴ μᾶς 70 ἔτη, μετὰ πόνου καὶ μόχθου 80." Ὁ γέρων Σωμῶν, ὁ τὸν Σωτήρᾳ μᾶς Χριστὸν εἶς τὰς ἀγκάλας του δεχθεὶς, ἦν ἐνενηκοντοῦτος.

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εὐρίσκομεν πολλὰ παραδείγματα προβεβηκότων ἀνδρῶν· ὁ σοφὸς νομοθέτης Σόλων καὶ ὁ εὐτράπελος μελωδὸς Ἀνακρέων ἐν ἡλικίᾳ 80 ἐτῶν ἐτελευτήσαν· ὁ δὲ Κρής Ἐπιμενίδης λέγεται ὅτι ἔζησεν 137 ἔτη. (Πρὸ τέσσαρσον μὲν ἐβδομάδων ἀπεβίωσεν ἐν Κρήτῃ ὁ Κωνσταντῖνος Ἄρτος ἐν ἡλικίᾳ 118 ἐτῶν, κτηματίας, ζῶν ἐσχάτως παρὰ τὴν Ῥέθουμον). Ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Διογένης, ὁ Πίνδαρος ὑπερέβησαν τὸ 80^{ον} ἔτος, ὡς καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὁ διαίρεσας τοῦ ἀνθρώπου τὴν ζωὴν εἰς τέσσαρας περιόδους. Κατ' αὐτὸν ὁ ἀνθρώπος μέχρι τοῦ 20^{ου} ἔτους εἶνε παις, ἀπὸ δὲ τοῦ 20^{ου} μέχρι τοῦ 40^{ου} εἶνε νέος ἀνὴρ, ἀπὸ τοῦ 40^{ου} μέχρι τοῦ 60^{ου} ἀνὴρ ὄρμος, καὶ ἀπὸ τοῦ 60^{ου} μέχρι τοῦ 80^{ου} εἶνε πλεόν γέρων· ἀπὸ δὲ τῆς ἡλικίας ταύτης καὶ ἔπειτα δὲν λογίζεται μετὰ τῶν ζώων, ὅσον καὶ ἂν ζῆση. Ἐπίσης καὶ μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἀπαντῶμεν πολλοὺς ὑπερβάντας τὸ 80^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων λοιπὸν καταφαίνεται ὅτι ἡ διάρκειαν τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ Ἀδὰμ καὶ Μωσῆως, ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων εἶνε ἡ αὐτὴ αἴα καὶ σήμερον, καὶ ὅτι ἡ τῆς γῆς ἡλικία οὐδόλως ἐπηρεάζεται τὴν ἡλικίαν τῶν ἐπ' αὐτῆς κατοίκων.

Ἴδου καὶ ἡ διάρκειαν τῆς ζωῆς κατὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα. Καὶ πρῶτον ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν αυτοκρατόρων καὶ βασιλέων. Ἐὰν ἡ φύσις ἐπροκίσειν αὐτοὺς μετὰ τὰ ἐπιγίαια ἀγαθὰ καὶ τὰς ἐγκομίους ἡδονάς, δὲν τοῖς ἐδόκεν ὅμως καὶ μακρὰν τὴν ζωὴν· οὕτε ἡ ἀρχαία οὕτε ἡ νεωτέρα ἱστορία μᾶς παρέχει παραδείγματα μακροβιότητος ἡγεμόνων. Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων βασιλέων ὀλίγους εὐρίσκομεν φθάσαντας τὸ 80^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας των. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δὲν ἦσαν εὐχέρστεροι κατὰ τοῦτο· ἐκ 200 Παπῶν, οἵτινες ἄχρι τοῦδε λογίζονται, μὴ μὲν πέντε θέλομεν εἶρεῖ, οἱ ὅποιοι τὸ 80^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας των ἐφθασαν. Πολλοὶ μοναχοὶ, ἐρημίται, διὰ τῆς ἀπλοικῆς, φυσικῆς διαίτης, μακρὰν τῶν κοσμικῶν παθῶν καὶ περιπεισιῶν, διὰ τῆς σωματικῆς των ἀσκήσεως καὶ ἐν τῇ καθαρῇ ἀερί ἐφθασαν εἰς γῆρας θαυμάσιον π. χ. ὁ ἄγιος Ἀντώνιος, ὁ ἄγιος Ἰερώνυμος καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Καὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι φιλόσοφοι διακρίνονται διὰ τὴν προβεβηκυῖαν τὴν ἡλικίαν, ὡς ὁ KEPLER, ὁ NEWTON, ὁ EULER, ὁ KANT. Μακροβίοι εἶναι καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ τεχνῖται, Πίνδαρος, Σοφοκλῆς, Βολταίρος. Συχνότατα ὅμως παραδείγματα ἀνθρώπων μακροβίων ἀπαντῶμεν εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις, εἰς τοὺς ἐργαζομένους σωματικῶς καὶ ἐν τῇ καθαρῇ ἀερί καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Καὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι φιλόσοφοι διακρίνονται διὰ τὴν προβεβηκυῖαν τὴν ἡλικίαν, ὡς ὁ KEPLER, ὁ NEWTON, ὁ EULER, ὁ KANT. Μακροβίοι εἶναι καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ τεχνῖται, Πίνδαρος, Σοφοκλῆς, Βολταίρος. Συχνότατα ὅμως παραδείγματα ἀνθρώπων μακροβίων ἀπαντῶμεν εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις, εἰς τοὺς ἐργαζομένους σωματικῶς καὶ ἐν τῇ καθαρῇ ἀερί καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Κατ' ἐξοχὴν συντείνε εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς, ὁ ἀὴρ νὰ μὴ ἦνε οὕτε λιάν ψυχρὸς οὕτε λιάν θερμὸς, οὕτε λιάν θαρῆς οὕτε δὲ καὶ λιάν ἐλαφρὸς. Διὸ καὶ αἱ χῶραι, ἐν αἷς γίνονται αἰφνῆδοι καὶ ταχεῖα μεταβολαὶ τῆς ἀτμοσφαιρας, δὲν εἶνε εὐνοϊκαί εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς. Μέγας θαυμὸς ὑβρασίας καὶ ἐγρασίας τοῦ ἀέρος εἶνε λιάν ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγίαν· τούτων ὅμως ἀπὸ τῆς ἡμέρας μετὰ μετρίας καθαρὰς ὑβρασίας εἶνε ὁ καταλληλότατος. Διὸ ἀνέκαθεν καὶ μέχρι τῆς σήμερον αἱ νῆσοι ἦσαν ἡ κοίτης τῶν μακροβίων. Πάντοτε οἱ νησιῶται ἔζων περισσότερο παρὰ οἱ ἡπειρωταὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος. Ὀῶσι π. χ. οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους εἰσὶ μακροβιώτεροι τῶν ἐν Ἀσίᾳ γειτόνων των.

Ὅσοι μᾶλλον ὁ ἀνθρώπος μένει πιστὸς εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς, τόσο μακροβιώτερος γίνεται, καὶ τούταντιον. Οὕτως εἶνε ὁ γενικώτατος νόμος τῆς μακροβιωτικῆς. Εἶνε παρατηρημένον ὅτι ἐφ' ὅσον οἱ κάτοικοι χώρας νινὸς ἔζων ὡς ἀπλοὶ ποιμένες, γεωργοὶ, ἐφθασαν εἰς γῆρας θαυμάσια ὅμως ἐπολιτισθήσαν, ἐξηγενησθήσαν καὶ ἐπομένως ὑπέπεσαν εἰς τὴν πολυτέλειαν, τὴν χαυνότητα, τὴν ἀκηδία, καὶ ἡ διάρκειαν τοῦ βίου ἔγεινε μικρότερα. Διὸ οὐχὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενοι εἶναι οἱ φθάνοντες εἰς θαυδὴ γῆρας, ἀλλ' οἱ ἐργατικοὶ γεωργοὶ, οἱ ναῦται καὶ ἐν γένει οἱ ἀνθρώποι, οἵτινες οὐδέποτε ἐκεφέθησαν νῆαν χωρικὴν, ἧτις ὅμως τὸν ἀπεποιήθη διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀπεράσεις νὰ μείνη ἄγματος πλέον, εἶχεν ὅμως πάντοτε τὴν καλὴν διάθεσιν καὶ νομφυθῆ καὶ πλάνην ἦγε τὸ 146^{ον} ἔτος ὅτε ἐτελευτήσεν. Ὁ Πρώσος MITTELSTEDT ὑπερέβησεν ὅλα 67 ἔτη ὡς στρατιώτης, παρευθεὶς εἰς πλείστα μάχας, πολεμικὰ πληγωθεὶς καὶ μετὰ τόσα δεινὰ, γέρων 110 ἐτῶν, ἐνομφευθῆ τὸ τρίτον καὶ ἀπεβίωσεν ἐν ἡλικίᾳ 116 ἐτῶν.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀλίγα μετὰ τῶν πολλῶν. Διχαίως ἔπρεπε καὶ οἱ ἱατροί, οἱ τοῖς ἄλλοις συμβουλεύοντες τὰ μέσα πρὸς παράτασιν τοῦ

βίου, νὰ ἦνε μακροβίοι· δυστυχῶς ὅμως συμβαίνει τὸ ἐναντίον, καὶ δι' ἡμᾶς ἀρμόζει ὀρθῶς τὸ "aliis inserviendo consumantur, aliis mendo moriantur"; ἢ τὸ παρ' ἡμῶν δημῶδες· "Δάσκαλε· ποῦ διδάσκας καὶ νόμον δὲν ἐκράταις;" Τούλάχιστον οἱ πρακτικοὶ ἱατροὶ σπανίως φθάνουσι τὸ 80^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας. Μικροβίοι εἶνε καὶ οἱ μεταλλουργοὶ καὶ οἱ ὑπὸ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, ὧν ὀλίγοι ὑπερβαίνουσι τὸ 40^{ον} τῆς ἡλικίας ἔτος.

Πόρισμα. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων πορίζομεθα τὰ ἑξῆς·

- A'. Ἡ τῆς γῆς ἡλικία οὐδεμίαν ποτὲ εἶχεν ἐπιβροήν ἐπὶ τῆς διάρκειας τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ὁ σημερινὸς ἀνθρώπος δύνάται ἐπίσης νὰ γείνη γέρων ὡς οἱ ἀνθρώποι τῶν ἀρχαίων καὶ παναρχαίων χρόνων.
- B'. Μόνον ὁ ἀνθρώπος ἐκ πάντων τῶν ζώων, ὡς εἶδομεν, σχεδὸν ὑπὸ πάσης τῆς ζώνας τῆς γῆς δύναται νὰ φθάσῃ εἰς θαυδὴ γῆρας.
- Γ'. Σχετικῶς εἰς τὰς ὑψηλότερον κειμένας πόλεις καὶ χωρία ἀπαντῶμεν συνθετέρον τοὺς ὑπερήλικους ἀνθρώπους. Ἐν γένει δὲ εἰς τὰ ψυχρότερα κλίματα ὁ ἀνθρώπος γίνεταί γεροντότερος παρὰ εἰς τὰ μᾶλλον θερμὰ· δὲν ἐνομοῦνος τὰς περιπτώσεις καὶ διαρκῶς χιονοκαπαστούς ἐκείνας χάρας τῆς Γρενλανδίας κ. τ. λ.
- Δ'. Κατ' ἐξοχὴν συντείνε εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς, ὁ ἀὴρ νὰ μὴ ἦνε οὕτε λιάν ψυχρὸς οὕτε λιάν θερμὸς, οὕτε λιάν θαρῆς οὕτε δὲ καὶ λιάν ἐλαφρὸς. Διὸ καὶ αἱ χῶραι, ἐν αἷς γίνονται αἰφνῆδοι καὶ ταχεῖα μεταβολαὶ τῆς ἀτμοσφαιρας, δὲν εἶνε εὐνοϊκαί εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς. Μέγας θαυμὸς ὑβρασίας καὶ ἐγρασίας τοῦ ἀέρος εἶνε λιάν ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγίαν· τούτων ὅμως ἀπὸ τῆς ἡμέρας μετὰ μετρίας καθαρὰς ὑβρασίας εἶνε ὁ καταλληλότατος. Διὸ ἀνέκαθεν καὶ μέχρι τῆς σήμερον αἱ νῆσοι ἦσαν ἡ κοίτης τῶν μακροβίων. Πάντοτε οἱ νησιῶται ἔζων περισσότερο παρὰ οἱ ἡπειρωταὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος. Ὀῶσι π. χ. οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους εἰσὶ μακροβιώτεροι τῶν ἐν Ἀσίᾳ γειτόνων των.
- Ε'. Ὅσοι μᾶλλον ὁ ἀνθρώπος μένει πιστὸς εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς, τόσο μακροβιώτερος γίνεται, καὶ τούταντιον. Οὕτως εἶνε ὁ γενικώτατος νόμος τῆς μακροβιωτικῆς. Εἶνε παρατηρημένον ὅτι ἐφ' ὅσον οἱ κάτοικοι χώρας νινὸς ἔζων ὡς ἀπλοὶ ποιμένες, γεωργοὶ, ἐφθασαν εἰς γῆρας θαυμάσια ὅμως ἐπολιτισθήσαν, ἐξηγενησθήσαν καὶ ἐπομένως ὑπέπεσαν εἰς τὴν πολυτέλειαν, τὴν χαυνότητα, τὴν ἀκηδία, καὶ ἡ διάρκειαν τοῦ βίου ἔγεινε μικρότερα. Διὸ οὐχὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενοι εἶναι οἱ φθάνοντες εἰς θαυδὴ γῆρας, ἀλλ' οἱ ἐργατικοὶ γεωργοὶ, οἱ ναῦται καὶ ἐν γένει οἱ ἀνθρώποι, οἵτινες οὐδέποτε ἐκεφέθησαν νῆαν χωρικὴν, ἧτις ὅμως τὸν ἀπεποιήθη διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀπεράσεις νὰ μείνη ἄγματος πλέον, εἶχεν ὅμως πάντοτε τὴν καλὴν διάθεσιν καὶ νομφυθῆ καὶ πλάνην ἦγε τὸ 146^{ον} ἔτος ὅτε ἐτελευτήσεν. Ὁ Πρώσος MITTELSTEDT ὑπερέβησεν ὅλα 67 ἔτη ὡς στρατιώτης, παρευθεὶς εἰς πλείστα μάχας, πολεμικὰ πληγωθεὶς καὶ μετὰ τόσα δεινὰ, γέρων 110 ἐτῶν, ἐνομφευθῆ τὸ τρίτον καὶ ἀπεβίωσεν ἐν ἡλικίᾳ 116 ἐτῶν.
- Στ'. Τὸ ἀξίωμα τῆς μακροβιωτικῆς εἶνε "Omnia mediocritia ad vitam prolongandam utilia."
- Ζ'. Τὸ δὲ "aurea mediocritas" εἶνε τὸ ἄριστον πρὸς παράτασιν τῆς ζωῆς παράγγημα. Ἐνταῦθα ἀναφέρεται τὸ ζήτημα· ἐν γένει πόσα ἔτη δύναται νὰ ζῆσῃ ὁ ἀνθρώπος; Ἐὰν διὰ τὰ ζῶα ἦνε ὁρισμένος ὁ χρόνος τῆς ζωῆς, καὶ διὰ τὸν ἀνθρώπον πρέπει νὰ ἦνε ὁρισμένος. Οἱ φυσιολογοὶ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν συμφωνοῦσιν. Ἐν γένει ὡς κανὼνας μακροβιωτικῆς δὲν πρέπει

νὰ λάθωμεν ἐκ τῶν ἀγρίων ἀνθρώπων, ὡς τις τῶν φυσιολόγων διατείνονται, ἀλλὰ τούταντιον ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες διὰ τῆς παιδείας καὶ ἀνατροφῆς καθίστανται ἀληθῶς λογικὰ πλάσματα. Πρὸς εὐκολώτερον δὲ λύσιν τοῦ σπουδαίου τοῦτου ζητήματος ἄς ὀρίσωμεν πόσα ἔτη δύναται νὰ ζῆσῃ ὁ ἀνθρώπος. Ἐν γένει πᾶν ζῶον καὶ ἰδίως ὁ ἀνθρώπος ζῆ διττάς περισσύτερον παρ' ὅσον αἰξάνει. Ἐξηγουόμεθα· ὁ ἀνθρώπος αἰξάνει μέχρι τοῦ 25^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας του, ἐπομένως δύναται νὰ ζῆσῃ 200 ἔτη. Ἡ δὲ διάρκειαν τῆς ζωῆς ἐκάστου ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς κρᾶσεως τῶν γενέων του, ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς, ἐκ τοῦ κλίματος, ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἐξ ἀπειρῶν ἄλλων περιστατικῶν. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἐπηρεάζουσιν αἱ ἀμαρτίαι γενέων, αἵτινες κατὰ τὴν Ἰερὰν Γραφήν μέχρι δευτέρας καὶ τρίτης γενεᾶς μεταδίδονται.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ.

Θάρρος, ὦ φίλε! βλέπε με καὶ βλέπε τὰ ἐμπρόσ μου.
Κ' ἐγὼ προχθῆς τὰ πένθημα θρηγῶν περιδούλην· Ἀπέκαμε δακρυρόσων πικρῶς ὁ ὀφθαλμὸς μου· Τοῦ κράτους τοῦ νόου μου — Ἄν τοῦτο δὲν ἐξέλιπε — σχεδὸν πλήν ἐστεργήην.

Κ' ἐγὼ προχθῆς ἐθρήνησα ἀγαπητὸν πατέρα, Σφοδρὸν δεχθεὶς τὸ βράβιαμα τῆς ἀνέλου μούρας· Πιτνηὶ ἔντος τοῦ κόσμου Τραυματισμένα, ἄγονται πρὸς ἄλλους φωλεούς μας! Κλεάνθης Παπαζοῦλης.

Μαῦρον κρατῆρα στεναγμῶν καὶ πόνου καὶ πικρίας
Μέχρι τρυγὸς ἐπιόμεν καὶ εἶμεθ' ἔτι νεοὶ· Σκοτίας μᾶς ἐκάλυψεν ἀπαισίας μανθῶας· Ὀπλοὶ τὰς δυστυχίας· Δενδρόλλια ἐκούσαμεν, κ' ἢ ἤθη μᾶς ἐκπνέσει!

Εἰπένηυσεν ἡ ἦθη μας! Ἴδου ψυχρὸν τὸ γῆρας, Διὰ τὸν πόνον, τοὺς πόθους, τὰς ἐλπίδας, Κατασυντρίβον τάνθη μᾶς καὶ τάσματα τῆς λύρας, Ἐκ τετριμμένης πῆρας καὶ φροντίδας·

Οἴμοι! ἔδω ὁ ἀνθρώπος θὰ κλαύσῃ αἰωνίως· Ὁ σπαραγμὸς τοῦ βίου του οὐδέποτε θὰ παύσῃ· Ἐλάου φρικῶδες θάσανα εἶναι αὐτὸς ὁ βίος! Βῶα διαπρυσιῶς· Μάτην· βελτίωσιν τινὰ οὐδόλως θ' ἀπολαύσῃ!

Μάτην οἱ τόσοι στεναγμοὶ, ἢ τόση μᾶς ὀδύνη... Ὀῦτως ἐγράφῃ· οὐδαμὸς μαλάσσειται ὁ νόμος. Μάτην δεήσει τὴν ψυχὴν πρὸς τᾶνον ἀποτίνειν... Ἡ πεπερωμένη κλίνη Φίλας ὑπάρχεις θὰ δεχθῆ ἄγριως, ἀποτόμως!

Ὅπου ἂν στρέψῃς πεδιάς νεκρὸσπαρτος, εὐρεῖα, Συμπλέγματα δακρύνοντα καὶ τέκν' ὄρφανεόμενα,

Πενθηφορούσα θάλασσα ἐν κυματομαχίᾳ, Φαυδὰ ἡμέρα μία Καὶ αἰωνίως θάσανα καὶ μνήματ' ἀνοικμένα . . .

Ὁς εἰθροπτον πλοιοῖτων ὑπερ ζητεῖ λιμένα,
Ἀφ' οὔ ἐν μέσ' ὄκεανὸ ὑπέστη κακοχίας,
Ὁ ἀνθρώπος εἰς τὰ δεινὰ τὰ μὴ ἤρθηθῆμενα Μ' ἀπεγνωσμένην φρένα Τέρμα ζητεῖ καὶ σταλαγμῶν μικρὰσ·παρηγορίας.
Ἄλλ' ὡς ἐκείνο ἀπαντᾷ συχνὰ φρικτὰς ὑφάλους Κ' αἴφνης κατασυντρίβεται, τὸν ὄρονον του περιραινῶν, — Ὅστω κ' αὐτὸν ἐκ συμφορῶν εἰς σπαραγμοὺς μεγάλους Ἀπροσδοκίτους σάλους, Μέχρι τοῦ τάφου ἅπαντα ὄθει τὸ πεπερωμένον!

Τύχη σκληρὰ καὶ ἀπῆγρις! — ψυχρὰ φιλοσοφία, Λόγους ἀνακουφίσεως ἐφεύρισκε ποικίλους, Ἀλλὰ μὴ λέγε στεναγμῶς νὰ παύσῃ ἡ καρδιά. Ποτὲ ἢ τριχημῶς Ἀστραπητὸν δὲν ἔπαυσε στροφᾶς τῆς τᾶς ὀργίλους.

Τὸν βροῦν αὐτὸν τὰ κόματα θὰ κάμωσι θοῶντα· θὰ τελειώσῃ ἡ ὀρμητὴ, ἢ ταραχὴ ἢ πάλιν· θὰ ἐκλιάνῃ ὁ καρπὸς τοῦ πόνου τὸν ὄδοντα, Καὶ τὸν ἀποθανόντα Ἡρέμα ἐνομοῦμενος ὁ βίος θ' ἀναβάλλῃ! —

Θάρρος, ὦ φίλε! βλέπε με καὶ βλέπε τὰ ἐμπρόσ μου· Ἀπέτησαν· θρηγηθῶμεν πικρῶς τοὺς ἀκρίδους αἵμας· Ὁ οὐρανὸς σου θολερὸς, πηνεῖ ὁ ἰδικὸς μου. Πιτνηὶ ἔντος τοῦ κόσμου Τραυματισμένα, ἄγονται πρὸς ἄλλους φωλεούς μας! Κλεάνθης Παπαζοῦλης.

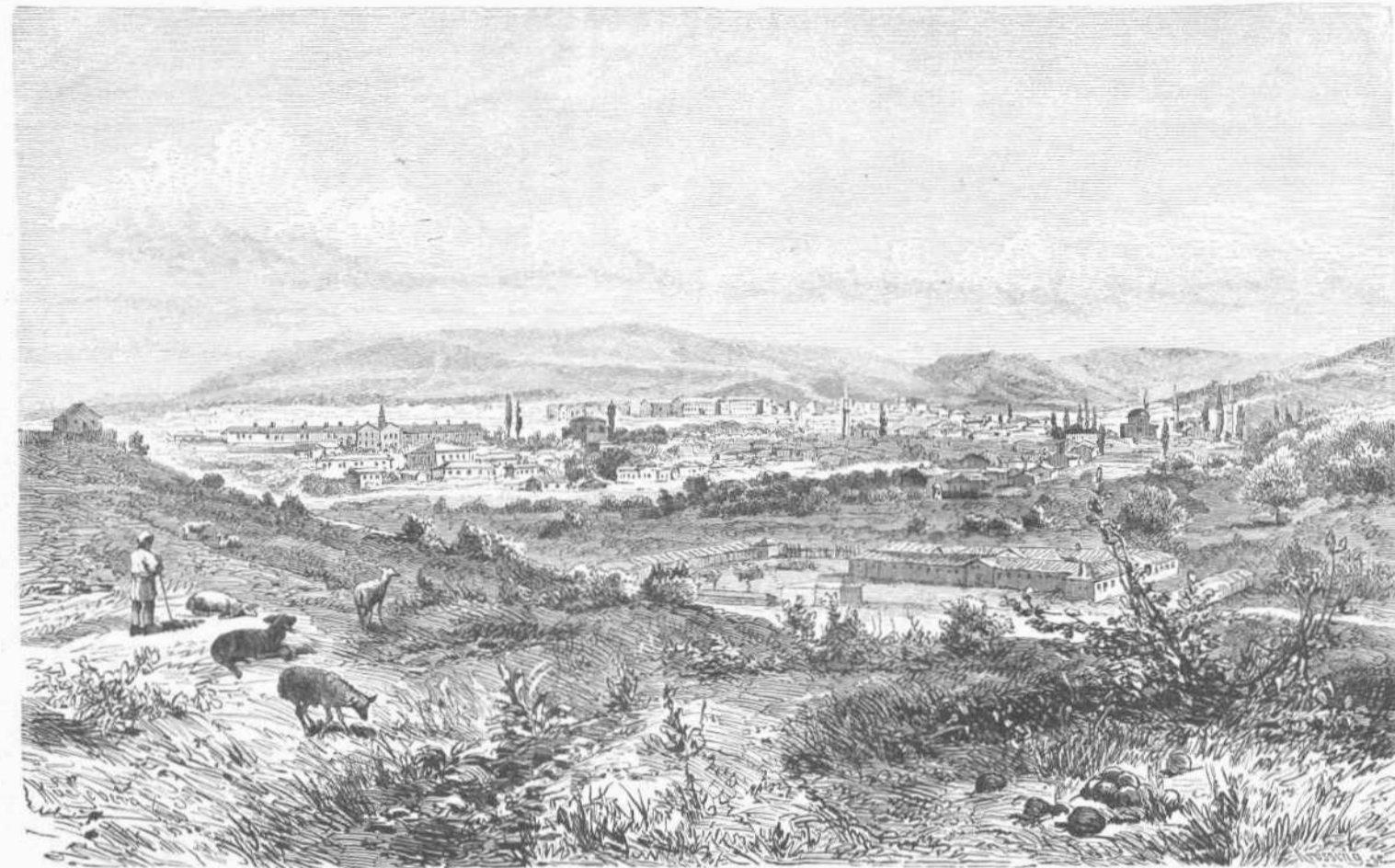
Βαρέλια δύο κυλοῦν· κραστὸ γεμάτο· ναι τὸ ἔνα Τὸ πλεῖον μεγάλο, Ἄδου το ἄλλο. Τὸ πρῶτο δίχως ταραχὴ καὶ θόρυβο κανένα Ἐμπρός κινεῖται· Τ' ἄλλο ἐδῶ κ' ἐκεῖ πετιέται, Καὶ τρομερὰ κροτεῖ στὸ δρόμο, καὶ σηκώνει Σύννεφο σκάνη· Καὶ ὁ διαβάτης γρήγορα με φόβ' ἀποτραβιέται Ἀκούοντας τὸν κρότο. Ἀλλὰ τὸ ἄδειο ἄς κροτῇ κ' ἄς ακούῃ ἂν δὲν βαρυέται· Δὲν ἔχει ἀξία καὶ τιμὴ καθὼς ἔχει τὸ πρῶτο.

Διὰ τὰς ὑποθέσεις του ὅποιος συγχωρονάζει Ἀνόητον ὁμοιάζει Ὅποιος τὰ ἔργα ἀγαπᾷ, λόγια πολλὰ δὲν ἔχει. Εἶναι μεγάλου ἴδιον εἰς ἔργα νὰ προσέχῃ. Μεγάλα ἔχει κατὰ νοῦν, διανοεῖται ὑψηλὰ, Δίχως φωνᾶς, αὐτοπλά.

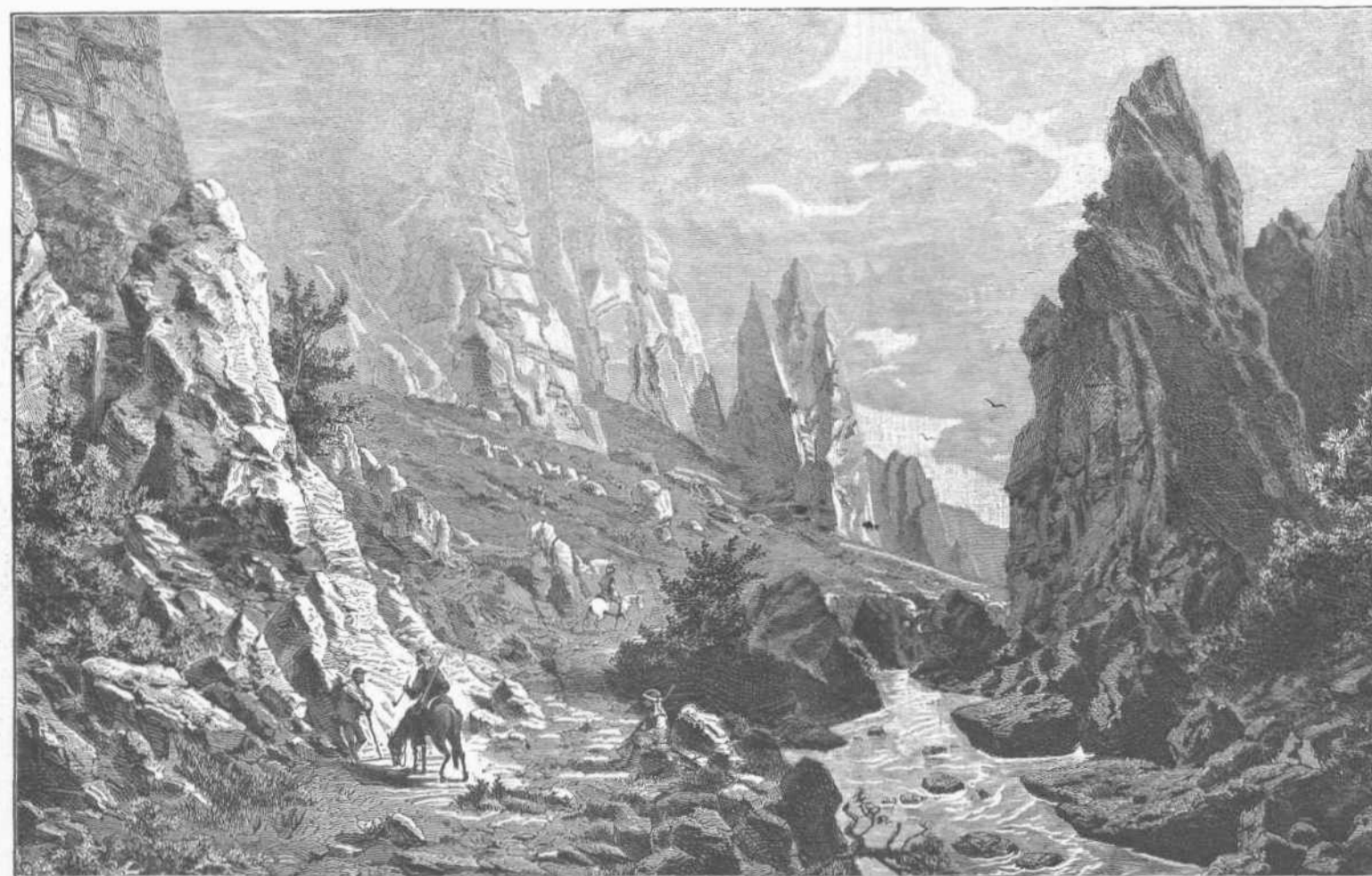
ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΕΛΑΩΝΗΣ.

(μετὰ εἰκόνας, ὄρα σελ. 149.)

Ἐν ἡλικίᾳ ὑδροδρόμου καὶ ὁκτώ ἔτων ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τῶν ἀρχαίων ἐκείνων καὶ ἀκραφῶν φιλελλήνων, οἵτινες καὶ βίον ἐγκαταλείψαντες ἀναπαυτικὸν καὶ σταθῖον πρόχειρον καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, ἔσπευσαν εἰς τὴν ἀγωνισμένην Ἑλλάδα, ὅπως παραστώσι μάρτυρες καὶ συμπράκτορες εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτῆς ἀναγέννησιν, ἢ συναποθᾶνοι μετὰ τοῦ ὑποκύπτοντος Ἑλληνισμοῦ, ἐάν μοῖρα κακὴ κακὸν ἤθελε δώσει τέλος εἰς τὸν ἥρωικὸν ἀγῶνα. Τοιοῦτος φιλέλληνας ἦτο ὁ ἄριτο ἀποδοῦσας γέρων Τρελάωνης, ὁ ἐπιστῆθιος τῶν Ἀγγλῶν ποιητῶν Βόρωνας καὶ SHELLEY φίλος, ὁ ἐνοβουσιώτης τῆς ἐλευθερίας ὀπαδὸς, ὁ ἀμειλιχτος παντὸς τυράννου καὶ πάσης τυραννίας ἐχθρὸς. Ὁ Τρελάωνης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ νέου SHELLEY, τελευτήσας ἐν Ἱταλίᾳ, παρεκλήθη εἰς τὸν Βόρωνα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνθα ἐνομφευθῆ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἡρώος τῆς Γραβιᾶς Ὀδυσσεύς, ταχθεὶς παρ' αὐτοῦ προουρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ Πανρασσοῦ σπηλαίου, ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε μεταφέρει τὰ ὑπόγρατά του. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Σπουδαιώους Τρικούπη εὑρηγεται τὰ πλήρη περιπετειῶν ἐπεισόδια τοῦ φιλέλληνας τοῦτου Ἀγγλοῦ κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι διαμονὴν του. Ἀναχωρήσας ὁ Τρελάωνης εἰς Ἑλλάδα περιηγήθη τὴν θῶρειον καὶ νότιον Ἀμερικὴν, διέμεινε κατῶν ἐπὶ τινα ἔτη ἐν Ἱταλίᾳ καὶ τέλος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του. Καὶ εἰς συγγραφῆς ὁ Τρελάωνης ἐγένετο γνωστός. Ἐν ἔτει 1830 ἐδημοσίευσεν τὰς "Τύχας ἐνὸς δευτεροτάτου υἱοῦ", καὶ τῇ 1858 "Ἀναμνήσεις ἐκ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ SHELLEY καὶ τοῦ Βόρωνος." Τοῦ δευτέρου τοῦτου βιβλίου ἐγένετο δευτέρα ἐκδοσις ἐπιθεωρηθεῖσα παρ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ἐν ἔτει 1878. Ὁ Τρελάωνης ἦτο ἀνὴρ μετὰ βέλῃων αἰθρῶν, ἀπλοῦς τὰ ἥθη καὶ τὴν συμπεριφορᾶν, ἀληθὲς Στωϊκὸς φιλόσοφος· ἦτο δὲ γενναῖόςφρων, γενναῖόδωρος καὶ εὐπροσήγορος· ἐκτός δὲ τοῦτου ἐφημιζέτο ὡς εἰς τῶν ὀρασιότερων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του. Οὐδέποτε εἶχεν ἀσθενήσει, καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ δὲν προσήλθεν ἐκ νόσου, ἀλλ' ἄπλωσ ἐκ γῆρατος.

Η ΟΧΥΡΑ ΠΟΛΙΣ ΣΟΥΜΑΑ.

ΤΟ ΣΤΕΝΟΝ ΤΗΣ ΒΡΑΚΑΣ.

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΣ ΡΑΜΖΗ Β'.

ΑΓΓΑΛΑ ΡΑΜΖΗ Β'. ΕΝ ΤΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΤΟΥ ΒΟΥΛΑΚ.

ΛΑΡΝΑΞ ΚΑΙ ΜΟΜΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΜΟΣΙΔΟΣ.

ΤΟ ΜΕΡΟΣ, ΕΝΘΑ ΕΓΕΝΟΝΤΟ ΕΝ ΑΙΓΗΤΩ ΑΙ ΤΕΛΕΤΤΑΙΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.

(Συνέχεια.)

(μετά εικόνων, βρα σελ. 152, 157.)

Σήμερον παραθέτομεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τρεῖς νέας εἰκόνας ἐκ Βουλγαρίας, ὧν ἡ μὲν παριστᾷ τὴν ὄχρῶν πᾶλιν Σοῦμλαν, ἡ δὲ ἐν τῶν στενῶν τοῦ Αἴμου, τὸ στενὸν τῆς Βράκας, καὶ ἡ τρίτη τὴν συλλογὴν τῶν ῥόδων ἐν τῇ ῥοδοφόρῳ πεδιάδι τοῦ Καζανλίκ. Μικρὰ ἐπεξηγηματικὴ περιγραφή συνοδεύει τὰς εἰκόνας. Ἡ ἄφθονος ὕλη, ἧς διαθέτομεν, δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ἄρθρα ἐκτεταμένα· διὸ περιοριζόμεθα εἰς σύντομον μόνον μνείαν.

Α'. Η ΣΟΥΜΛΑ.

Ἀνεκθην, καὶ πρὸ τῆς τουρκετικῆς κατακτῆσεως ἀκόμη, ἡ Σοῦμλα ἦτο θέσις ὄχρᾶ· ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐγένετο ἐν τῶν ἰσχυρωτέρων θορείων προφυγίων τῆς ὀθωμανικῆς χώρας. Ἡ σημασία τῆς Σοῦμλας ὡς φρουρίου κατεφάνη καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους, καθότι εἰς ὅλους τοὺς μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας πολέμους ἡ Σοῦμλα ἔμεινε ἀπόρητος. Τρεῖς ἐκ τῶν γνωστοτέρων ῥώσεων στρατηγῶν (ὁ Ῥουμανώφ ἐν ἔτει 1774, ὁ Καμίνσκις τῷ 1810 καὶ ὁ Βίγγενσταϊν ἐν ἔτει 1828) ἐπετέθησαν μὲ ἰσχυρὰς δυνάμεις κατ' αὐτῆς χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ τὴν κυριεύσωσι. Τῷ 1854 κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κριμαϊκοῦ πολέμου νέα πάλιν ὄχρωμάτα προσετέθησαν καὶ ἡ ἀντίστασις τῆς Σοῦμλας ὑπῆρξεν ἐν τῶν σπουδαιότερων ἐπισημοῦν τοῦ πολέμου ἐκεῖνου. Τέλος δὲ καὶ ἐν ἔτει 1878 οἱ Ῥῶσοι πολιορκήσαντες πάλιν αὐτὴν ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸ δυσπρόβητον αὐτῆς. Ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Μάκιντος, ὁ τῷ 1854 περιηγηθεὶς τὴν ἀνατολικὴν Βουλγαρίαν, οὕτως ἐκφράζεται περὶ τῆς ὄχρᾶς ταύτης πόλεως· “Ἡ Σοῦμλα, λέγει, κειμένη κατ' εὐθείαν ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀγοῦσης ὁδοῦ, ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε τὸ σῆμα κέντρον τῶν τουρκετικῶν δυνάμεων ὡσάντις ἐπέκειτο πόλεμος τῆς Ῥωσσίας κατὰ τῆς Τουρκίας. Πρὸς βορρᾶν, πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς νότον περικυκλοῦται ἡ πόλις ὑπὸ ἐκτεταμένου ἡμικυκλίου ἀποτόμων θράχων, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὑπὸ ἐλώδους φάραγγος. Ἡ πόλις περιέχει ἐξακισχιλίαις περίπου οἰκίας καὶ διαιρεῖται εἰς τὴν ἄνω καὶ κάτω πόλιν. Τὰ ταπεινότερα μέρη κατοικοῦνται ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, τὰ δὲ ὑψηλότερα ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ὄχρωμάτων ὀλίγα σώζονται, διότι ταῦτα κατεδαφίσθησαν συνεπεῖα τῆς συνθήκης τῆς Ἀδριανουπόλεως· οὐχ ἦττον ὅμως τὸ φρούριον ὑπάρχει ἀκόμη καὶ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ καρδιά, ὡς ὁ πυρὴν τοῦ μεγάλου τούτου ὠχυρωμένου στρατοπέδου.” Σήμερον θεθαίως ἡ σημασία τῆς ὄχρᾶς ταύτης θέσεως δὲν εἶναι πλέον ἡ αὐτή, τὸ μὲν διότι ἡ Σοῦμλα διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου δὲν εὐρίσκειται πλέον εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, τὸ δὲ διότι ἡ νεωτέρα στρατηγικὴ ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀπόλυτος ἀνάγκη τῆς ἀλώσεως τῶν ὄχρωμάτων τούτων πρὸς ἐλευθερίαν καὶ ἀνεπόλητον εἰς τὰ πρόσω παρεῖαν. Κατὰ τὸν τελευταῖον ῥωσο-τουρκετικὸν πόλεμον ἡ Σοῦμλα ἀφέθη κατὰ μέρος ὑπὸ τῶν Ῥώσεων, ὅτινες δι' ἄλλης ὁδοῦ εἰσέβαλον εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ὑπὸ ἐποφιν ὅμως ἱστορικὴν ἡ Σοῦμλα θέλει ἐξακολουθεῖ ἐλκύνουσα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐθνογράφου καὶ τοῦ περιηγητοῦ.

Β. ΤΟ ΣΤΕΝΟΝ ΤΗΣ ΒΡΑΚΑΣ.

Ἐν τῶν γραφικωτέρων στενῶν τοῦ Αἴμου εἶναι τὸ στενὸν τῆς Βράκας, οὗ τὴν εἰκόνα παραθέτομεν. Εἶναι στενὸν ἄγριον καὶ φαρυγγώδες, καθιστάμενον ἐτι ἀγριώτερον ὡς ἐκ τῆς παραδόσεως, ἧτις συνδέεται μὲ τὸ στενὸν τοῦτο, διὸ καὶ οἱ ἐγγύριοι μετὰ δεισιδαιμόνους φόβου εἰσέρχονται εἰς αὐτό. Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ὁ Θεὸς τῶν χριστιανῶν ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ τελευταίου ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων, τοῦ Ἰωάννου ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Σισμανιδῶν, παρα-

δόσαντος ἀνάνδρως τὴν χώραν του εἰς τοὺς Τούρκους, ἀπελιθώθη αὐτὸν κατὰ τὴν φυγὴν. Μετὰ τοῦ ἐστεμμένου προδότη ἀπελιθώθησαν καὶ ἡ θυγάτηρ του, καὶ ὁ ἠνιόχος του, καὶ ἡ ἀμαξία του μετὰ τῶν τεσσάρων ἵππων. Τὸ αἷμα δὲ τῶν ὑπὸ τῆς θείας Δίκης τιμωρηθέντων ἔθαψε τοὺς πέριξ θράχους. Βεθαίως ἀπαιτεῖται δὴ τις ποιητικὴς φαντασίας ὅπως ἀνεύρη τις εἰς τὰς διαφόρους τῶν θράχων ἐκείνων φυσικὰς μορφώσεις ἀποτύπωσιν ἀνθρωπίνων προσώπων καὶ σωματίων· ἀλλ' αἱ παραδόσεις, εἰσχωρήσασαι ἅπας εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ, μένουσιν ἀνεξέλιπτον αὐτοῦ κτήμα, καὶ στενωῶς μετὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ διατελοῦσι συνδεόμεναί.

Γ. Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ.

Μία τῶν ὠραιότερων κοιλάδων τῆς ὑψηλῆς εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ παρὰ τὴν πόλιν Καζανλίκ κοιλάς τῶν ῥόδων. Ἐπὶ ἐκτάσει, ὡς ἀδυνατεῖ νὰ περιλάβῃ ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς, ἐξοπλοῦται ἡ καλλιέργεια τοῦ ὠραίου τούτου ἄνθους.

Ἦδη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡροδότου ἦτο τὸ ῥόδον γνωστὸν παρὰ τὸν Τίγγριν καὶ τὸν Εὐφράτην, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Βαβυλωνίας ἀπένεμον αὐτῷ θεῖαν λατρείαν. Αὐτοὶ ἦσαν καὶ οἱ πρῶτοι οἱ χρησιμοποιοῦντες τὰ φύλλα αὐτοῦ πρὸς παραγωγὴν τοῦ εὐώδους ἐλαίου, τὸ ὅποιον ἐξήγαγον κατὰ μέθοδον ὅπως ἰδιαιτέραν καὶ ἄγνωστον μείναντες καὶ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. Καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ ῥοδέλαιον ἀποτελεῖ τὸ ἀγαπητότερον τῶν ἀρωμάτων ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ· καὶ σήμερον ἐτι παράγεται αὐτὸ εἰς ἀρκετὴν ποσότητα παρὰ τὸν Γάγγην, ἀλλ' ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἶναι τὸσον ὑψηλὴ, ὥστε οἱ πτωχότεροι ἀναγκάζονται νὰ ποιῶσι χρῆσιν μόνον τῷ εὐθύνῳ ῥοδοστάγματι.

Καὶ τὸ μὲν ῥοδέλαιον τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Περσίας ἐπαρκεῖ μόλις διὰ τὴν κατανάλωσιν τῆς Ἀνατολῆς· τὰ μεγάλα ὅμως ποσὰ, τὰ ὅποια μεταχειρίζονται τὰ εὐρωπαϊκὰ καὶ κυρίως τὰ ἀγγλικά μωροπωλεῖα, παράγονται ἀποκλειστικῶς ἐν ταῖς Ῥωμαντικαῖς τοῦ Αἴμου ὑπωρεῖαις.

Τὸ Καζανλίκ εἶναι σήμερον τὸ κέντρον τοῦ ῥοδοφόρου διαμερίσματος. Ἡ θεὰ τῆς κοιλάδος ταύτης κατώρθωσε νὰ ἐνθουσιάσῃ καὶ αὐτὸν τὸν πεζώτατον καὶ μαθηματικώτατον ἀρχιστρατήγον τῆς Γερμανίας ΜΟΛΤΚΕ, ὅστις περιγράφων τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ ὅποια κατὰ τὸ 1837 ἐπεσεκέθη, ἀναγράφει ἐν ποιητικῷ ἐνθουσιασμῷ· “Αὐτὴ εἶναι πράγματι ἡ χώρα τῶν ῥόδων! Τὸ ἄνθος τοῦτο δὲν καλλιεργεῖται, ὡς παρ' ἡμῖν, ἐν τῷ κλίματι τῆς Ἀρδανίας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνοικτῇ πεδιάδι εἰς ἐκτάσεις ἀπεράντους, ὅπως τὰ ἡμέτερα γαιώμηντα. Οὐδὲν ὠραιότερον ἐνὸς τοιοῦτου ῥοδώου· ἐὰν ζωγράφος τις ἐπεσχεῖρει νὰ ζωγραφίσῃ τοιαύτην εἰκόνα, ἠθέλομεν ὅλοι τὸν κατηγορήσει ἐπὶ ὑπερβολῇ. Ἐκατομμύρια ἑκατομμύλλων ῥόδων ἐξαπλοῦνται ἐπὶ τοῦ πρασίνου τῆς γῆς τάπητος. Κατὰ τὸ Κοράνιον τὰ ῥόδα ἐφύησαν τὸ πρῶτον τὴν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Προφήτης ἀνεληφθῆ εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ τὰ μὲν λευκὰ ῥόδα εἶναι αἱ σταγόνες τοῦ ἰδρώτος αὐτοῦ, τὰ δὲ κίτρινα τοῦ ἰδρώτος τοῦ ἵππου του, καὶ τὰ ἐρυθρὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.”

Ἐκατὸν εἴκοσι πέντε πόλεις καὶ κομποπόλεις τῆς Θράκης εἰσὶν αἱ ἀποκλειστικῶς τὰ ῥόδα καλλιεργοῦσαι καὶ τὸ εὐώδες ἔλαιον παράγουσαι. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς καταπληκτικῆς παραγωγῆς ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν ὅτι κατὰ τὰ εὐνοϊκὰ ἔτη, καθ' ἃ τὰ ῥόδα δὲν ὑπορέρουν ἐκ τοῦ φύχους ἢ τῆς χαλάζης, ἡ παραγωγή τοῦ ἐλαίου ἀνέρχεται εἰς τρεῖς χιλιάδας χιλιogramμων. Ὅποια δὲ εἶναι ἡ ἀπαιτουμένη πρὸς καλλιέργειαν τῶν ῥόδων ἔκτασις καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι 3200 χιλιogramμα ῥόδων παράγουσιν ἐν μόλις χιλιόgramμῳ ἐλαίου. Τὸ θρακικὸν ῥόδον (ῥόδον δαμασκηνὸν ἢ λιθικὸν) φύεται κυρίως εἰς τὰς ἀμμώδεις καὶ εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου ἐκτεθειμένας ὑπωρεῖαις. Ἡ φυτεία γίνεται τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον, ἡ δὲ συλλογὴ κατὰ Μάϊον μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἰουνίου. Ὁ τὰ ῥόδα καλλιεργῶν χωρικὸς εἶναι συνήθως καὶ ὁ τὸ ἔλαιον παράγων· ὑπάρχουσι ὅμως καὶ χωρικοὶ πωλοῦντες τὰ ῥόδα μόλις

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΚ ΤΗΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ.

(συνέχεια· βρα προηγούμε. ἀριθμ.)

Καὶ τῇ ἐρρίψῃ τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου, τὸ ὅποιον ἐκράτει, ὡς ῥίπτεται ἡ τροφὴ εἰς τοὺς κύνας.

— Παῦσε τοὺς ἀστεϊσμούς σου, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα δεικνύουσα εἰς τὸν φύλακα τὴν θύραν, καὶ ἀπελθε.

— Πῶς; εἶπεν οὗτος καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας ἐστάθη ἐνώπιόν τῆς· δὲν χαίρεις ὅτι σοῦ φέρω τὸ φαγί σου; Καὶ ἡ τίγρις, τὸ ἀγριώτερον ὄλων τῶν θηρίων, ἀγαπᾷ κἄπως ἐκεῖνον, ὅπου τὴν τρέφει, καὶ σὺ μήτε τῆς τίγριως τὴν καρδίαν δὲν ἔχεις;

— Φύγε, σοὶ λέγω! ἀπήντησεν ἡ Μαρία εἰρηρομένη πλήρης ἀγανακτήσεως· δὲν ἔχω ἀνάγκην τῶν παρατηρήσεών σου, ἄθλιε.

— Αἶ, βέβαια, εἶπεν ὁ φύλαξ μὲ ἀναίδες μειδιάμα· ἄθλιον μὲ λέγεις τώρα, ἐπειδὴ ἔλαβες τὸ ψωμί σου; ἀλλ' ὡς ἰδοῦμεν ἂν μίαν ἡμέραν δὲν σοῦ τὸ φέρω, πῶς θὰ μὲ ζητῆς καὶ θὰ μὲ φωνάζῃς, καὶ πῶσον θὰ μὲ χαρῆς στὰν ἔλθω.

— Ἀξίζει τῷ ὄντι νὰ σ' εὐγνωμονῶ διὰ τὸ ἐλεεινὸν τοῦτο τεμάχιον τοῦ ἄρτου! εἶπεν ἡ Μαρία μετὰ μειδιάματος ἀπελπισίας.

— Καὶ ὅμως ἂν ἔλειπε καὶ τοῦτο; εἶπεν ὁ δεσμοφύλαξ. Δὲν ἔξουρεις τὴν παροιμίαν· “Εἰς τὴν ἀνευροχίαν καλὸ ν' καὶ τὸ χαλάζι.”

— Ἄν ἔλειπε καὶ τοῦτο, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα, θὰ ἦμην εὐτυχιστέρα!

— Αὐτὰ εἶναι πολλὰ θαθεῖα διὰ μένα· δὲν τὰ ἐνοῶ. Ἐγὼ κάνω ὅτι μὲ προστάζουσιν ἐκεῖνοι ὅπου μὲ πληροῦνον καὶ δὲν ῥωτῶ παρακάτω.

— Σὲ πληροῦνον οἱ κύριοί σου καὶ διὰ νὰ μὲ ὑβρίζῃς;

— Μὴ μ' ἐρωτᾷς· δὲν ἔχω μὲ νὰ πῶ τίποτε.

— Ἀρκεῖ λοιπόν· ἀπάλλαξέ με τῆς παρουσίας σου.

— Καλὴν ἀντάμωσιν αὐριον! εἶπεν ὁ φύλαξ μετὰ εἰρωνικοῦ μειδιάματος· ἐλπίζω νὰ σ' εὕρω πλέον φρόνιμη καὶ ἤσυχη.

Καὶ ῥίψας ἐν τελευταίῳ βλέμμα εἰς ὅλας τὰς γωνίας τῆς σκοτεινῆς εἰρηκτῆς ὁ φύλαξ ἀπῆλθε, καὶ ἡ θαρεῖα θύρα ἐκλείσθη μετὰ κρότου ἀπαισίου ὑπὸ τὸν αὐτοῦ.

— Ἄθλιοι! εἶπεν ἡ Μαρία, πίπτουσα πάλιν ἐπὶ τῆς ψάθης· θριαμβεύετε τώρα; Πλὴν ἡ ὄρα τῆς νίκης μου πλησιάζει καὶ τότε ἀλλοιμόνυ σας!

Καὶ ἤρχισε νὰ τρώγῃ τὸν μέλινα αὐτῆς ἄρτον.

Μικρὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ θανατοῦ φύλακος ἡ θαρεῖα θύρα ἠνεώθη ἐκ δευτέρου, καὶ ὁ Ἀνδρόνικος εἰσῆλθεν εἰς τὸ σκοτεινὸν ὑπόγειον. Ἦτο μόνος καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐκράτει μικρὰν λυχνίαν, ἧτις ἀμυδρῶς ἐφώτιζε τὸ θολωτὸν δωμάτιον.

— Βασίλισσα, εἶπεν ὁ Ἀνδρόνικος ἄμα εἰσέλθων, καὶ ποιῶν θαθεῖαν ὑπόκλισιν.

— Σὺ ἐνταῦθα; ἀνεβόησεν ἡ Μαρία ἀνατινασσομένη ὡς κεντηθεῖσα ὑπὸ ἄφωτος.

— Καὶ πῶς; Λησμονεῖς τοὺς παλαιοὺς φίλους; ἠρώτησεν ὁ Ἀνδρόνικος πλησιάζων.

— Σὺ, φίλος; Σὺ; εἶπε μετὰ μικροῦ μειδιάματος ἡ Μαρία.

— Ἐρχομαι ὡς φίλος, καὶ ὡς φίλος πιστός, ἀπήντησεν ὁ Ἀνδρόνικος. Δὲν μὲ πιστεύεις· ἐλπίζω ὅμως ὅτι θέλεις πεισθῆ περὶ τῆς εὐκρινείας τῶν αἰσθημάτων μου καὶ θέλεις μὲ ἀναγνωρίσει ὡς φίλον ἄμα μάθης τὴν αἰτίαν, ἧτις σήμερον μὲ φέρει πρὸς σέ.

— Ποῖαν ἀνάγκην ἔχω νὰ πεισθῶ; ἀπήντησεν ἡ Μαρία. Ὁ σκοπός σου εἶναι φανερός. Ἦλθες, Ἀνδρόνικε, νὰ τέρψῃς τὸ βλέμμα σου εἰς τὴν θεάν τοῦ θύματός σου.

συλλεγέντα εἰς μεγάλα ἐργαστάσια, τὰ ὅποια συνήθως πληροῦνται 40—60 παράδες δι' ἐκάστην ὀκάν.

Τὸ εἰς τὰς ὑπωρεῖαις τοῦ Αἴμου φυόμενον ῥόδον περιέχει κατὰ 50% πλείονερτον ἔλαιον παρὰ τὸ ῥόδον τῆς πεδιάδος· εἶναι δὲ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἀνώτερον τὴν τιμὴν καὶ μάλλον περιζήτητον, εἶναι ὅμως ἀφ' ἐτέρου καὶ τὸ ὀλιγότερον ἄφθονον. Τὸ ἐν Εὐρώπῃ πωλούμενον ὡς καθαρὸν ῥοδέλαιον εἶναι ἀνάμιξις ἐκ ῥόδων τοῦ ὄρους καὶ τῆς πεδιάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀπαιτεῖται πείρα μακροχρόνιος πρὸς διάκρισιν τοῦ ἐντελῶς γνησίου καὶ τοῦ νεοθευμένου ἐλαίου, δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐγγύησις σχεδὸν ἢ ἡ τιμιότης τοῦ παράγοντος αὐτοῦ ἐργασταίου. Τὰ Ἑλληνικὰ ἐργαστάσια εἰσὶ τὰ μάλλον ἀξιοσώστατα κατὰ τοῦτο.

Κατὰ τὴν συλλογὴν τῶν ῥόδων, ἧτις κατ' ἔτος γίνεται πανηγυρικῶς, αἱ γυναῖκες καὶ αἱ παρθέναι κοσμοῦσι τὴν κεφαλὴν των διὰ στεφάνων ἐκ ῥόδων καὶ συλλέγουσαι ἄδουσιν ᾠσματα. Ἡ γλυκεῖα τῶν ῥόδων εὐωδία εἶναι διαδεδομένη καθ' ὅλην τὴν ἐκτεταμένην κοιλάδα.

ΜΥΘΟΣ.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τοῦ GOETHE ἡ ἐφημερίς τῆς Φραγκφούρτης δημοσιεύει τὸν ἐξῆς χαριέντα μῦθον·

Η ΚΑΤΑΒΥΘΙΣΘΕΙΣΑ ΛΥΡΑ.

Μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου ἐν μονήρει τινὶ δάσει εὐρίσκειται θαθεῖα λίμνη καὶ ἐν τῇ πυθμῆνι αὐτῆς κεῖται χρυσοῦ λύρα. Ὁ ἀνακομίζων αὐτὴν καὶ δυνάμενος νὰ τὴν κρούσῃ, ἐλκεῖ τὴν προσοχὴν ἀπάσης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἔχει ἰσχὺν μεγαλειτέραν καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων τῆς οἰκουμένης. Πολλοὶ μεταβαίνουσιν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ δάσου καὶ ἐξαγωγὴν τῆς λύρας, ὀλίγοι ὅμως εὐρίσκουσι τὸν θρόνον καὶ οἱ ὀλίγοι οὗτοι, φθάσαντες παρὰ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης, θιέπουσι μὲν τὴν λύραν λάμπουσιν διὰ τῶν κυμάτων, ἀδυνατοῦσιν ὅμως νὰ τὴν λάβωσιν. Ἐὰν δὲ θαρρᾷ τις δοῦναι τὴν ἀναστροφή, μετὰ στεναγμῶν πάλιν τὴν καταρτίπτει, μὴ δυνάμενος ν' ἀποσπάσῃ τόνον τινὰ ἐκ τῶν χορδῶν τῆς Μόνον καθ' ἐκάστην ἑκατονταετηρίδα εὐρίσκειται τις ἀνελκῶν τὴν λύραν καὶ δυνάμενος νὰ τὴν κρούσῃ.

Συνέθη ποτὲ δύο νεανίας, ὧν ὁ μὲν ὀνομάζετο Βολφάγκος (GOETHE) ὁ δὲ Φριδερίκος (SCHILLER) καὶ συναντηθῶσι παρὰ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης καὶ νὰ ἴδωσιν ὑπὸ τὸ δελεαστικὸν κύμα τὴν μυστηριώδη τῆς λύρας μαρμαρυγὴν. Οἱ ὠραῖοι τοῦ Βολφάγκου ὀφθαλμοὶ ἐσπινθηροβόλησαν· ἀναρρίψας δὲ τὴν κόμην του πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπήδησε μετὰ χαρᾶς εἰς τὰ κύματα. Ὁ δὲ Φριδερίκος ἐκείνας μετὰ πόθου τὰς χεῖρας, κατῆλθε καὶ αὐτός, ὅπου ἔβλεπε τὴν χρυσοῦν λάμπην. Ἀνελθόντες ἀμφότεροι ἐκράτουν τὴν λύραν. Πρῶτος ἐκίνησε τὰς χορδὰς αὐτῆς ὁ Βολφάγκος καὶ ἔπειτα ὁ Φριδερίκος. Ἡ θεία αὐτῆ μουσικὴ ἐξῆλθε τοῦ δάσου, ἀντήχησεν ἐπὶ τῶν μακρῶν κειμένων θράχων καὶ διεδόθη πανταχοῦ. Ἐκπληκτοὶ ἦκουον οἱ ἄνθρωποι, οὐδεὶς ὅμως ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τίς ἐκ τῶν δύο ἔφαλλε καλλίτερον. Ἄφ' οὗ οἱ νέοι ἐτελείωσαν τὴν λυρῶδιαν των, ἀνεπέταξαν ἐπὶ τῶν ἐκπνεόντων τόνων εἰς τοὺς ἀστέρας· ἡ δὲ λύρα πάλιν κατεβυθίσθη ἐν τῇ πυθμῆνι, τῆς λίμνης ἐν τῇ μυστηριώδει ἐκείνῳ δάσει. Τίς νῦν πρῶτος θὰ τὴν ἐξαγάγῃ; Σχεδὸν παρήλθε μία ἑκατονταετηρίς.

K. N.

— Απατάσαι, Άννασα, είπεν ο Άνδρόνικος με τόνον φωνής τοσοῦτον άποφασιστικόν, ώστε και αυτή ή Μαρία, καιτοι προκατειλημμένη, τόν προσέβλεψεν επί στιγμήν ως προσδοκούσα τι. Απατάσαι. Άκουσον με πρώτον και έπειτα καταδικάσε με. — Μαρία, μ' έπολέμησας, σ' έπολέμησα· έν τῷ άγώνι τούτῳ έξήλθον νικητής. Και όμως, αν και νικητής, έρχομαι σήμερα πρώτος πρός σε και τείνω τήν χείρα εις τόν ήττηθέντα αντίπαλόν μου. Ίδου ή χείρ μου, βασιλισσα· σοί τείνω αὐτήν ως φίλος.

— Και τί ζητεῖς εις άντάλλαγμα τῆς τριαύτης γενναιωδωρίας σου; ήρώτησεν ή Μαρία προσβλέπουσα αὐτόν άσκαρδαμηκτί. Τίς ό θρος τῆς τριαύτης μεταξὺ ήμῶν συνήχης; Είπέ.

— Ό θρος μου δέν είναι θαρός· ότι ζητῶ σοί είναι εύκολον τοσοῦτον, ώστε άμα τό μάθης θέλεις έννοήσαι ότι πλείω λαμβάνεις παρ' ότι δίδεις.

— Δέν σ' έννωῶ, Άνδρόνικε.

— Υπεράνω τῶν κεφαλῶν ήμῶν εύρίσκεται θρόνος, θρόνος περίβλεπτος και ένδοξος. Έπί τοῦ θρόνου τούτου κάθηται σήμεραν παῖς άπειρος και άνίσχυρος, τοῦ όποίου ή χείρ δέν έχει τήν δύναμιν να κρατήσῃ τās ήνίας κράτους, όποιον τό θυσαντιόν.

— Ό άπειρος οὗτος παῖς, διέκοψεν άγερῶχος ή Μαρία, είναι υἱός μου.

— Ναί, είναι υἱός σου. Άλλά τό βασιλικόν στέμμα είναι διά τήν κεφαλήν του φορτίον θαρῶ, και ή χώρα πάσχει δεινῶς.

— Έννοεῖς λοιπόν;

— Μη με διακόπτῃς. Έννωῶ να φέρω τήν δέουσαν θεραπείαν. Η νομίζεις, ότι ήλθον εκ τῆς άποκέντρου Άσίας, όπως παραστῶ μάρτυς τῆς καταρρέουσας τοῦ κράτους; Ηλθον να έπουλώσω, να θεραπεύσω τās πληγάς τῆς πατρίδος μου. Και εις τήν θεραπείαν ταύτην, θέλω σε, Μαρία, συμπράκτορα και βοηθόν.

— Και ζητεῖς; ήρώτησεν ή βασιλισσα σταυρούσα τās χείρας και προσβλέπουσα αὐτόν με άγέρῶχον βλέμμα.

— Ζητῶ να καταλάβῃς πάλιν τόν θρόνον, δν κατεῖχες ζῶντος έτι τοῦ άειμνήστου Μανουήλ. Ζητῶ να γείνης σὺ τό μέσον, δι' οὗ ή θεραπεία θέλει ενεργηθῆ. Ζητῶ ν' άφαιρέσῃς τό στέμμα από τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδός, και . . .

— Δι' αὐτοῦ να κοσμήσω — τήν κεφαλήν σου; Τοῦτο έννοεῖς; Ό Άνδρόνικος έσιώπησεν.

— Θέλεις δηλαδή, έξηκολούθησεν ή Μαρία εξαπτομένη επί μάλλον και μάλλον, θέλεις, έγω, ή μήτηρ να ληστεύσω τόν υἱόν μου· έγω, ή βασιλισσα, ή σύζυγος τοῦ Μανουήλ, να γενῶ έπίορκος και να δολιευθῶ τόν βασιλέα μου; Θέλεις να σοί προσφέρω τό βασιλικόν στέμμα — έγω;

— Θέλω, άπήντησεν ό Άνδρόνικος και οι όφθαλμοί του έλαμπον, να εκτελέσῃς σήμεραν τό σχέδιόν, σπερ έμελέτας άλλοτε μετά τοῦ πρωτοσεβαστοῦ Άλεξίου· θέλω να συγκαλήσῃς μετ' έμοῦ επί τοῦ θρόνου ως σύζυγός μου και βασιλισσα.

— Έγω, σύζυγός σου, έγω, άνέκραξεν ή Μαρία όπισθοχωροῦσα. Έγω σύζυγός σου, από τās χείρας τοῦ όποίου άποστάζει έτι τό αίμα τοῦ πρωτοσεβαστοῦ και συγγενός σου;

— Και μήπως έδίστασας να δώσῃς τήν χείρά σου εις τόν πρωτοσεβαστόν; μήπως έδειλίσας άπέναντι κακουργήματος, όπως περιθάλης τήν κεφαλήν σου δια τοῦ στέμματος; μήπως τό δηλητήριον, τό όποιον έμελλε να φέρῃ τήν μεταβολήν ταύτην, δέν είχε παρὰ σοῦ προετοιμασθῆ; Και νῦν, Μαρία, διστάζεις; νῦν, ετε εν δλη τῇ ειλικρινείᾳ έρχομαι να σοί προτείνω συνθήκη, ης τό πρώτιστον σὺ έχεις συμφέρον, νῦν σὺ όπισθοδρομεῖς;

Βλέμμα πλήρες όργῆς και μίσους ήτο ή μόνη άπάντησις τῆς Μαρίας.

— Σιωπῆς, Μαρία; έξηκολούθησεν ό Άνδρόνικος· άποκρούεις λοιπόν τήν χείρα, ήτις ειλικρινῶς τοσοῦτον σοί τείνεται; Προτιμάς τοὺς ύγροὺς τοῦτους και ζοφεροὺς θόλους από τήν στίλβουσαν τοῦ θρόνου αίθουσαν; Προτιμάς τό τεμάχιον τοῦτο τοῦ μέλανος άρτου από τήν πολυτελή τῶν άνακτόρων τράπεζαν; — "Ω! πόσον είσαι άδικός! Σὺ, εν δλη τῇ δόξῃ σου και τῇ λαμπρότητι εύρισκομένη,

δέν έσπευσας άλλοτε να πράξῃς ότι σήμεραν σοί προτείνω; Σήμεραν δέ, δυστυχῆς και εν φυλακῇ, φοβεῖσαι να εκτελέσῃς ότι άλλοτε προθύμως και οικείᾳ έξετέλεις θελήσει;

— Θεέ μου! Θεέ μου! έψιθύρισεν ή Μαρία ύψουσα τοὺς όφθαλμούς τῆς πρός οὐρανόν.

— Ότι υπέρ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ ήσο πρόθυμος να πράξῃς, Μαρία, άντεῖσαι σήμεραν να πράξῃς υπέρ έμοῦ, οστις έρχομαι κομιστής τοιοῦτου συμβιβασμοῦ; Η χείρ σου τρέμει τώρα; Πόσον είσαι άσυνεπής!

— Φύγε, φύγε! άνέκραξεν ή βασιλισσα, καλύπτουσα δια τῶν χειρῶν τῆς τό πρόσωπον· δαίμων, μη με πειράζῃς!

— Μαρία, είπεν ό Άνδρόνικος και άγρίως έλαψαν οι όφθαλμοί του. Σκέψθῃτι καλῶς. Άμα ή ποὺς μου διαβῆ τό κατώφλιον τοῦτο, άμα ή χείρ μου κλείσῃ τήν σιδηράν ταύτην θύραν, θα ήναι πλέον άργά. Ίδου. Δια μεν τῆς μιᾶς χειρὸς σοί προτείνω δόξαν και τιμάς, σοί προτείνω θρόνον, δια δέ τῆς έτέρας κρατῶ τό εἶφος τοῦ εκδικητοῦ. Μη εκδιώξῃς τήν χείρα τήν καλήν, διότι ή άλλη, γίνωσκε Μαρία, είναι άμελιτικός και άκαμπτος!

— Έγω, ή μήτηρ; είπεν ή Μαρία ως όμιλοῦσα καθ' έαυτήν, έγω, τοῦ υἱοῦ μου τοῦ μονογενοῦς, φονεὸς να γείνω; Έγω, σύζυγός να ήμαι άνδρὸς άρπαγός και κακούργου, οστις κατέστρεψε πᾶν ότι εν τῷ κόσμῳ τούτῳ ήγάπησας; Έγω να συκαλήσω μετ' αὐτοῦ επί τοῦ θρόνου; "Ω! ψῖσας Θεέ!

— Συλλογίσου, είπεν ό Άνδρόνικος, ότι όλίγας μόνον στιγμάς σκέψεις έχεις· συλλογίσου, Μαρία, ότι παρελθουσῶν τῶν στιγμῶν τούτων οὐδεμία δύναμις θα έμποδίσῃ πλέον τήν πορείαν τῶν πραγμάτων. Μη νομίσῃς ότι επιμένουσα εις τήν άρησίην σου κερδίζεις τι. Ό σκοπός μου θέλει εκτελεσθῆ και άνευ σοῦ! Μαρία, σοί προτείνω ή τήν ζῶην ή τόν θάνατον. Άποφασίσον. Τι εκλέγεις;

— Τόν θάνατον! μυριάκις τόν θάνατον! άνέκραξεν ή Μαρία ρίπτουσα βλέμμα μεστόν περιφρονησεως επί τοῦ Άνδρόνικου.

— Αὐτή λοιπόν είναι ή άπάντησίς σου;

— Αὐτή, κακούργε. Φύγε!

— Μαρία, σκέψθῃτι, ότι ή θύρα αὐτῆ άπαξ κλεισθεῖσα γίνεταί ή πλάξ τοῦ τάφου σου.

— Φύγε, άνανδρε, αίσχρὸς κακούργε! είπεν ή Μαρία. Ζωή, κερδιζομένη δια τοιοῦτων θυσιῶν, είναι μυρίων θανάτων χειρῶν. Φύγε! Φύγε!

— Άφρων γυνή, τήν καταδικήν τῆς έπρόφερην! είπεν ό Άνδρόνικος και άρπάζων τήν λυχνίαν έξήλθε τοῦ σκοτεινοῦ υπογείου.

Μετά πατάγου εκλείσθη ή σιδηρᾶ θύρα και σκότος βαθύ εκάλυψε πάλιν τήν ειρκτήν, εν η έκρατεῖτο ή δυστυχῆς Μαρία, ή μήτηρ τοῦ αυτοκράτορος Άλεξίου. —

Μόλις άνελθῶν εκ τῶν καθύργων υπογείων ό Άνδρόνικος διηρῦθη θήματι γοργῶ πρός τήν δυτικὴν τῶν άνακτόρων πτέρυγα, ένθα εύρισκοντο τὰ ιδιαίτερα αὐτοῦ δωμάτια. Ό ποιηρὸς σύμβουλος και κηδεμῶν οὐδ' επί στιγμήν δέν ήθελε να μένη μακρὰν τοῦ νεαροῦ αυτοκράτορος, δν μετά τασαύτης επιτηδειότητος έκράτει εις τήν εξουσίαν του.

Έκει εν αίθούσῃ εύρυχώρῃ εύρίσκοντο τέσσαρες άνδρες, οστινες έφαίνοντο περιμένοντες τήν έλευσίαν του. Οι άνδρες οὗτοι ήσαν ό Άγιοχριστοφορίτης και ό Τρίφυχος, οι δύο πιστοί αὐτοῦ ακόλουθοι, και δύο έτεροι, ό Πτερυγιονίτης, άνήρ ύψηλοῦ αναστήματος και ρωμαλέος, έχων τύπον προσωποῦ άγριου και άσπλαγγχνον, και ό Δημήτριος Τορνίκης, άνήρ προβεδηκῶς ήδη τήν ήλικίαν, τοῦ όποίου τό σοβαρόν βλέμμα είχε γλυκύτητά τινα προδίδουσαν αισθητά καρδίας τρυφεράς.

Άμα ιδόντες τόν Άνδρόνικον εισερχόμενον και οι τέσσαρες ήγήρθσαν και προσεκύνησαν αὐτόν· πρώτος δέ ό Τρίφυχος, άποτεινόμενος πρός τόν Άνδρόνικον, τῷ είπεν·

— Έπί πολὺ παρετάθῃ ή επίσκεψίς σου.

Ό Άνδρόνικος δέν άπήντησεν, αλλά καθήσας και προσκαλέσας αὐτοὺς δι' έλαφρᾶς τῆς χειρὸς κινήσεως να καθήσωσιν, έμεινεν

επί τινας στιγμάς θεοθυσιμένους εις τās σκέψεις του· ειτα δέ ύψώσας τήν κεφαλήν και με φωνήν θραδείαν μεν αλλά όξείαν ως σύριγμα ύφους, είπε·

— Προσεκλήθητε σήμεραν, ίνα επιφέρῃτε άπόφασιν σπουδαίαν και σοβαράν, άρ' ής εξαρτάται τοῦ κράτους ήμῶν ή εύημερία και ή σωτηρία. Εκλήθητε να δώσῃτε τήν ψήφον ήμῶν εν στιγμήν κρίσιμῃ. Προσέξατε καλῶς εις τήν έρώτησιν, ήν θέλω θέσει ήμῖν, σκέψθῃτε ώρίμως και άπαντήσατε με έτοιμότητα. Τίς ή ποινή, ήν οι νόμοι ήμῶν όρίζουσι κατά τῶν προδοτῶν τῶν πόλεων και τῶν χωρῶν;

— Ό θάνατος! άπήντησεν ό Τρίφυχος.

— Σήμεραν λοιπόν καλείσθε να δικάσῃτε τοιοῦτονπροδότην,έξηκολούθησεν ό Άνδρόνικος. Ό προδότης οὗτος, εις άκρον επικίνδυνος, εύρίσκεται ήδη εν χειραῖν ήμῶν, και ήμεῖς όφειλομεν να δικάσωμεν αὐτόν, όπως ύποστῇ τήν ύπό τῶν νόμων επιβαλλομένην τιμωρίαν.

— Όνόμασε αὐτόν, Άνδρόνικε, είπεν ό Τρίφυχος με άγρίαν προθυμίαν.

— Θέλω σᾶς τόν όνομάσει, είπεν ό Άνδρόνικος, αλλά — και ύψωσε τήν χείρα και έόρριψε βλέμμα διαπεραστικόν πρός τόν Τορνίκην — οὐδόλωσ πρόπει να λάβῃτε ύπ' όψιν οὔτε τό όνομα τοῦ προδότη οὔτε τήν θέσιν, ήν κατέχει. Ό νόμος είναι άδυσώπητος εν τῇ δικαιοσύνη του και πρόπει να έφαρμοσθῇ κατά παντός άσεβούντος, οιοσδήποτε και αν ή οὗτος. — Ό προδότης, δν καταγγέλλω ήμῖν σήμεραν, είναι ή Κομνηνῆ Μαρία, ή βασιλισσα, ήτις κρατεῖται πρό τινων ήδη ήμερῶν εν τῇ υπογείῳ ειρκτῇ.

— Άλλ' ό νόμος, Άνδρόνικε, διέκοψεν ό Τορνίκης έγειρόμενος, άπαται βήτῳ, ό κατηγορούμενος να ήναι παρῶν και ν' άπολογηθῇ δια τό άποδιδόμενον αὐτῷ έγκλημα. Διατι ή βασιλισσα Μαρία δέν παρίσταται;

— Τορνίκη, άνέκραξεν ό Άνδρόνικος ρίπτων βλέμμα όργίλον κατά τοῦ γέροντος, πότε έδιδάχθῃς να ένίστασαι κατά τῶν άποφάσεών μου;

— Ό νόμος είναι βήτῳ, άπήντησεν άταράχως και σοβαρῶς

ό προσδότης. Μη ζητεῖς να τεθῆς υπεράνω και τοῦ νόμου αὐτοῦ.

— Γίνωσκε, Τορνίκη, είπεν άποτόμως ό Άνδρόνικος, ότι άπέναντι τῆς θελήσεώς μου πᾶς νόμος ύποχωρεῖ. Έγὼ οὗτως άπεφάσισα, οὔτω θέλω και οὔτω πρόπει να γείνη. Τῆς ψήφου σου οὐδόλωσ χρῆζομεν, Τορνίκη.

Ό γέρον έστέναξε και σιωπηλός έξήλθε τῆς αίθούσας.

— Άπερίσκεπτε, είπεν ό Άνδρόνικος παρακολουθῶν τόν αναχωροῦντα διά τοῦ βλέμματος θα μετανοήσῃς δια τόν λόγον σου τοῦτο!

Εἶτα δέ στραφεῖς πρός τοὺς τρεῖς άλλους άνδρας, μάρτυρας σιωπηλοὺς τῆς σηκῆς ταύτης, έξηκολούθησεν·

— Η εις τόν προδότην επιβαλλομένη ποινή είναι ό θάνατος. Τόν προδότην ήδη σᾶς ώνόμασα. Άκούσατε τώρα και τήν προδοσίαν. Γνωστὸν σᾶς είναι, ότι ό τῆς Οὐγγαρίας βασιλεὺς, ό αντίθασσος Βελάς, γαμβρὸς τῆς Μαρίας επ' αδελφῇ, οὐ μόνον ό άσπονδότερος τῆς χώρας ήμῶν έχθρὸς από πολλοῦ κατέστη, αλλά και έσχάτως επί τοσοῦτον έθρασύνη, ώστε εισβαλὼν παρὰ τās συνθήκας εις τό ήμέτερον κράτος, δύο κατέλαβε πόλεις, πιστὰς τῇ εξουσίᾳ τοῦ βασιλεως ήμῶν. Πρός τήν εκστρατείαν του ταύτην αὐτῇ ή Μαρία προέτρεψε τόν Βελᾶν, δίδουσα αὐτῷ ύποσχέσεις και διευκολύνουσα δι' όλων τῶν μέσων τήν επιδρομήν. Έν χειραῖ μου έχω τὰ γράμματα, τὰ άποδεικνύοντα τήν ένοχῆν τῆς γυναι-

κός, ήτις και τοῦ καθήκοντος αὐτῆς και τοῦ πρός τόν θρόνον όφειλομένου σεβασμοῦ επιλήσμων, συνενόηθη μετὰ τοῦ θαρβάρου και μοχθηροῦ έχθροῦ, ανοίγουσα αὐτῷ τήν πρόσ τήν ήμετέραν χώραν εισόδον. Και τόν προδότην γνωρίζετε· έμάθετε και τήν προδοσίαν. Περαιτέρω άποδείξων άνάγκην δέν έχετε. Κρίνατε κατά τόν νόμον· άλλ' άπαται παρ' ήμῶν άπόφασιν ταχέϊαν.

(ἀκολουθεῖ.)

ΣΤΑΛΟΤΗ ΡΩΣΩΝ ΕΝ ΤΗ ΚΟΙΛΑΔΙ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝΙΚ.